ARCIS

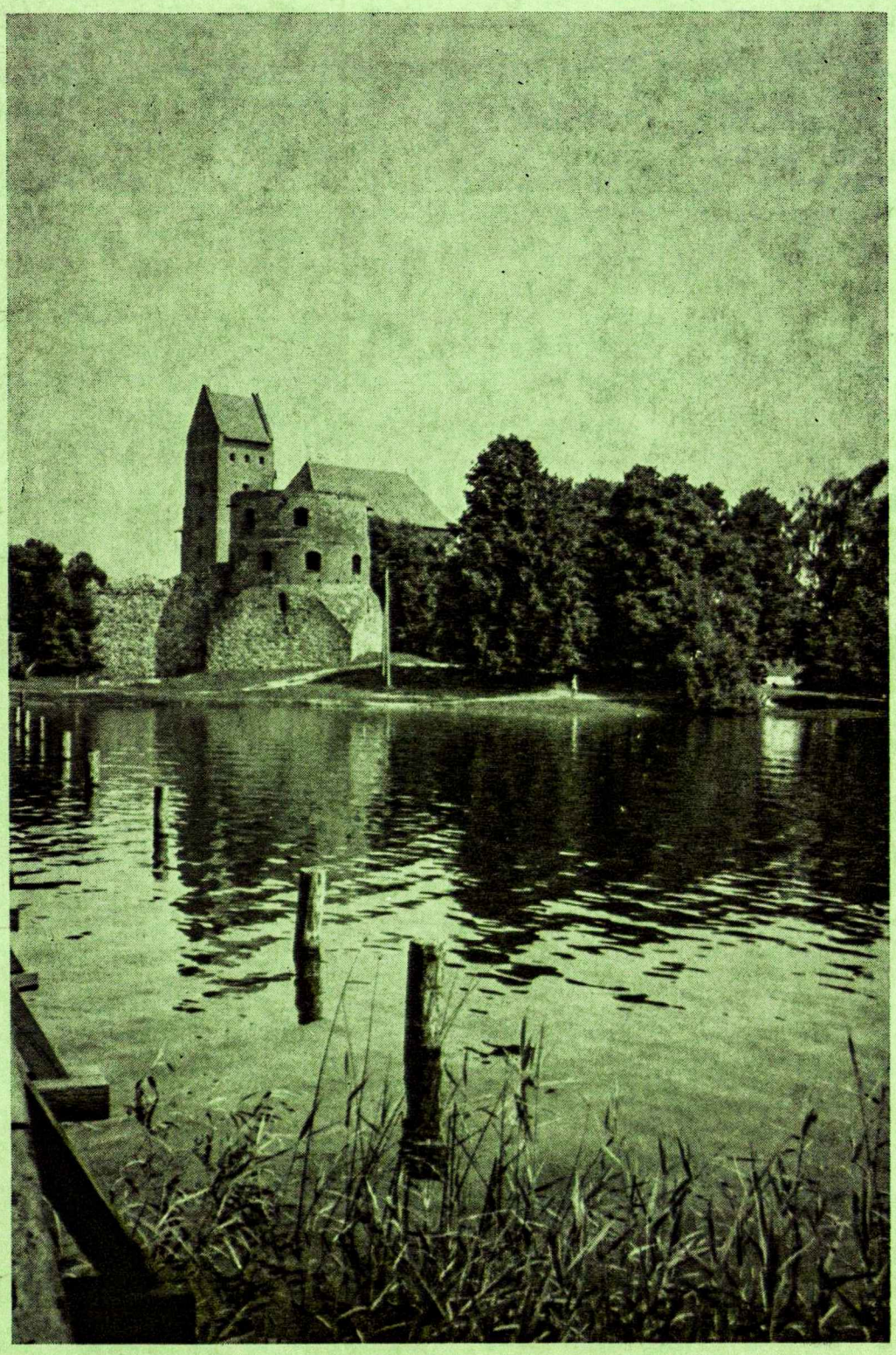

1975 - 2

1975 VASARIS - FEBRUARY Vol. LXV, No. 2

ATEITIS — Ateitininkų Federacijos leidžiamas

katalikiškos - lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas

"ATEITIES" VEIDĄ RYŠKINANT — K. Trimakas 33
ANTAI... — K. T. 34
LAIŠKAI 35
Prof. Antano Maceinos laiškas Federacijos Vadui (II — galas) 36

Lietuva (eil.) — K. Bradūnas 37
Atsiliepimai į prof. Antano Maceinos laišką — J. B. Laučka, I. Stravinskytė, kun. St. Yla, S. Margarita, V. Kolyčius, V. Jonaitis 39
Mano Tauta (eil.) — V. Šlaitas 44
Ką mus moko psalmės — Kun. V. Bagdanavičius 45
SUKAKTUVĖS 48
Istorija kartojasi: katalikų Bažnyčios priespauda XIX amž. — S. Girnius 49
Gimtoji kalba (eil.) — J. Degutytė 51
Simo Kudirkos pasisakymai 52
Lietuvos vardas (eil.) — B. Brazdžionis 54
ATŽALOS: Nebijoti... atsiekti tobulumo — Dielininkaičio kuopos 7-8 sk. mergaitės 55
KNYGOS: Pūkelevičiūtės Naujų Metų istorija — L. Mikulionis 56
SIMBOLIAI — Saulė lietuvių mitologijoje — R. Olšauskaitė: 57
KALBA: Kalba ir žodžiai — D. Kojelytė 59
VEIKLA: Studentų Sąjungos veikla — L. Sidrys 60
A. Stulginskio kuopa Hamiltone — R. Šiūlytė 61
Trumpai — Moksleivių, Studentų, Sendraugių veikla 62

Išdėstymas ir 55 p. iliustracija — D. Stončiūtės. Nuotraukos — A. Ambrozaitytės (viršelyje, 40, 43, 51), J. Kuprio (45, 61, 62, 63, 64) ir R. Šilkaičio).

Vyriausias redaktorius: Kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 DesPlaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL. 60130 USA. Telef.: (312) 366-2446. Redaktorė: Aldona Zailskaitė, 1836 49th Court, Cicero, IL. 60650 USA. Telef.: (312) 863-6400. Redakcijos nariai: Dalia Bilaišytė, Jurgis Bradūnas, Marija Eivaitė, Jūratė Jasaitytė, Daina Kojelytė, Jonas Kuprys (fotografija), Vytas Narutis, Algis Norvila, Roma Olšauskaitė, Antanas Razma, Linas Sidrys, Danguolė Stončiūtė (išdėstymas), Mirga Šerepkaitė, Raimundas Šilkaitis (fotografija) ir Rimvydas Zailskas (išdėstymas). Administratorius: Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629, USA. Telef.: (312) 434-2243. Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 7 dol., garbės prenumerata — 15 dol., susipažinimui — 5 dol.; visur kitur laisvajame pasaulyje — 5 dol.

ATEITIS — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 South Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629. Yearly subscription in the US and Canada $7. Single copy $1.00 Second class postage paid at Chicago, Illinois.

ATEITIES VEIDĄ RYŠKINANT

Iš spaudoj pasirodžiusių pasikalbėjimų su "Ateities" vyriausiuoju redaktorium kun. dr. Kęstučiu Trimaku.

Ar pagrindinis "Ateities" planas paliks kaip buvęs, ar numatoma duoti naujesnės medžiagos, negu buvo iki šiol?

"Ateičiai" tapus visų ateitininkų žurnalu, didžiausias skirtumas bus medžiagos apimtyje. Paskutiniuoju laiku visi ateitininkai neturėjo savo laikraščio, kuriame būtų buvę galima svarstyti savuosius klausimus. Tai rodo faktai, kad buvo pradėta ateitininkiškuosius reikalus svarstyti tokiuose laikraščiuose kaip "Į Laisvę" (ir teko girdėti nepasitenkinimo, kad taip yra) arba kad ir toks monumentalinis prof Ant. Maceinos laiškas Federacijos vadui dr. P. Kisieliui buvo atspausdintas "Draugo" kultūriniame priede, nes tuometinė "Ateitis" negalėjo pakelti to laiško nei kiekybės, nei kokybės svorio. Nors ir tokiame svetingame laikraštyje, tas laiškas ten buvo svečias: negi ten būtų kas pradėjęs apie jį diskusijas, kokias matysime vystantis per visą eilę naujosios "Ateities" numerių.

Iš "Draugo", 1975 m. vasario 1 d.

Kokiu būdu siekiate "atspindėti visą ateitininkijos gyvenimą"?

Ateitininkų Federacijos valdyba nori, kad "Ateitis" informuotų skaitytojus apie visos Federacijos ir visų jos padalinių veiklą — sendraugių, studentų ir moksleivių. Be to, mes Jungtinėse Amerikos Valstybėse neturime pamiršti, kad ateitininkų yra kituose kontinentuose, Europoj, Australijoj ir Pietų Amerikoj. "Ateitis" stengsis informuoti apie visus. Ta prasme ji yra ir tarpsąjunginis, ir tarpkontinentinis ateitininkų žurnalas. Šio uždavinio atlikimas didele dalimi priklausys nuo to, ar visi ateitininkų vienetai siųs savo veiklos korespondencijas "Ateičiai".

... neįmanoma atspindėti viso ateitininkijos gyvenimo, neparodant to, ką ateitininkai galvoja, kuo sielojasi ir ką kuria. Todėl atveriame "Ateities" puslapius ateitininkų idėjoms, sumanymams, svarstymams, įkvėpimams, diskusijoms ir žodžio bei vaizdo kūrybai. Pa-

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

galiau ir pati "Ateities" redakcija negali stovėti nuošaliai. Ji stengsis įkvėpti ir skatinti. Tokiu būdu "Ateitis" ne tik atspindės, bet ir gyvins ateitininkijos gyvenimą.

Iš "Tėviškės Žiburių", 1975 m. vasario mėn. 13 d.

Kokiu būdu "Ateitis" siekia atlikti kitą savo uždavinį —ypatingą dėmesį kreipti į vyresniuosius moksleivius bei studentus?

Su studentais nėra sunku. Beveik visa "Ateities" redakcija sudaryta iš studentų. Bendradarbių tarpe turime taip pat nemaža studentų. Studentų tarpe yra aktyvių ir pajėgių galvoti ir išsireikšti lietuviškai. Paprašyti jie paprastai neatsisako parašyti.

Su moksleiviais yra sunkiau. Kreipdami į juos ypatingą dėmesį, redakcijoje turime moksleivių atstovę D. Bilaišytę, o žurnale nuo pat pirmojo numerio įvedame moksleivių skyrių "Atžalos". Šiame skyriuje bus spausdinami tiek vyresniųjų, tiek jaunesniųjų moksleivių kūryba bei medžiaga jiems tinkamomis temomis. Esame prašę ir pačių moksleivių, ir jų globėjų, bet iki šiol moksleivių rašinių nedaug tesulaukėme. Jaučiame, kad reikia ištvermingų tarpininkų, kaip kuopų globėjų bei aktyvių vyresniųjų moksleivių, kurie skatintų kitus moksleivius žurnalą skaityti ir į jį rašyti.

Iš "Darbininko", 1975 m. vasario mėn. 7 d.

---

antai...

KRONIKA IR ATEITININKAI

Pačioj 1974 m. pabaigoj iš už Geležinės Uždangos pasklido žinios apie suiminėjimus ir tardymus okupuotoje Lietuvoje dėl slapta leidžiamos Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikos, kurioje dokumentuojamas religinis persekiojimas. Sujaudino mus pranešimas apie areštą rusų mokslininko Sergei Kovalevo, pas kurį buvo rasta Kronika. Pritrenkė keturių lietuvių nuteisimas koncentracijos stovyklon už tai, kad jie "nelegaliai spausdinę ir platinę antisovietinę literatūrą".

Tikintieji lietuviai ir net nelietuviai rizikuoja savo darbu, laisve ir net gyvybe, kad galėtų skelbti laisvajam pasauliui apie Bažnyčios persekiojimą okupuotoj Lietuvoj. Tai jųjų ginklas atidengti komunistų kėslus išbraukti religiją ne tik iš viešojo gyvenimo, bet ir iš žmonių širdžių. Mes tik galime įsivaizduoti, kaip energingai jie tą Kroniką platintų laisvuose kraštuose. To jie negali daryti. Jų noras — kad mes su panašiu pasišventimu ją platintume.

Mes esame įsitikinę, kad tas Kronikos platinimo darbas yra ypač mūsų, ateitininkų, pareiga. Per pavojus surinkta, parašyta ir persiųsta Kronika turi būti mūsų visų skaitoma ir platinama tautiečių bei netautiečių tarpe. Sendraugiai ir studentai turėtų imtis organizuotos ar bent pavienios iniciatyvos. Jaunius su Kronika galėtų padėti supažindinti globėjai, kaip tai buvo padaryta Detroite.

Pasisakymai apie Kroniką bei platinimo pastangos bus skelbiamos "Ateityje". Prašome rašyti. Kronika gaunama šiuo adresu: L. K. Religinės šalpos rėmėjai, 6825 So. Talman Ave.,

Chicago, IL. 60629; o atskirų numerių vertimai anglų kalba — Lithuanian Catholic Religious Aid, 60-09 56th Road, Maspeth, N. Y. 11378.

PROF. ANT. MACEINAI ATSILIEPIA

"Ateities" sausio ir vasario numeriuose spausdiname atsiliepimus į prof. Ant. Maceinos laišką Ateitininkų Federacijos vadui dr. P. Kisieliui. "Ateities" paskatinti, atsiliepė 13 asmenų: viena moksleivė, penki studentai ir septyni sendraugiai.

Visa eilė atsiliepusiųjų teigiamai vertino prof. Maceinos siūlymus. Daugumas vis dėlto plačiau apsistojo prie to, kas "užkliuvo". Iš trylikos net penki pasisakė prieš protestą kaipo vidinį ateitininkijos variklį, iškeldami pilnesnį, gilesnį gyvenimą (A. ir A. Liulevičiai), pergyvenimą ir įsitikinimą (kun. St. Yla) ir tikybą kaip dvasinę realybę (V. Bilaišytė). Šis klausimas nėra vien teoretinis. Vienoks ar kitoks atsakymas turi įtakos ateitininkus ugdant, motyvuojant bei kreipiant į veiklą.

Maceinos iškelta "tremties sąmonė" taip pat susilaukė gan neigiamos reakcijos. Išeivijos sąvoka buvo rasta priimtinesnė. Į laiško autoriaus siūlymą perrašyti ideologiją reaguota įvairiai. Perrašymo reikalą neigiantieji (kun. St. Yla, Vyt. Jonaitis) nurodė, kad ideologijos vystymas ir pritaikymas vyko ir tebevyksta.

Dalis atsiliepusiųjų nebuvo patenkinti pagrindiniu prof. A. Maceinos dėmesiu "aplink save", pastebimu visam laiške, ypač išryškintu "protesto sąmonės" iškėlimu ir pasiūlymu sekančiame kongrese apžvelgti, ką matome aplink save. Žvilgsnis buvo kreipiamas, "kas mumyse" (kun. St. Yla), ir į atsinaujinimą (V. Kolyčius).

Man pačiam įstrigo vienas dalykas. Prof. Ant. Maceina visam laiške neužsiminė apie ateitininkų uždavinius povatikaniniame Bažnyčios laikotarpyje. Ta tema jo užklausiau. Lauksime jo atsakant tiek pastaruoju, tiek visais kitais atsiliepusiųjų paliestais klausimais.

Kadangi ligšioliniai atsiliepimai lietė daugiau principinius nusistatymus, kvečiame idėjos draugus,-es tolimesniuose pasisakymuose kreipti daugiau dėmesio į praktiškąją veiklos pusę.

K. T.

laiškai

BŪTI JUNGTIMI

Neabejotinai "Ateitis" yra labai reikalinga. Gal ir geriau, kad ji apimtų ir jaunesnius, ir studentus su atitinkamais skyriais. Čia moksleivis; čia, žiūrėk, tas pats moksleivis jau ir studentas, kai tas laikas taip greit lekia... O paskui lyg ir nutrūksta studentas nuo moksleivių, kaip sendraugis nuo studentų. Gal įstengsite būti jungtimi.

J. L. Giedraitis

GAUDEAMUS

Nežinau, ar jūs esate girdėję apie "Gaudeamus" — dar vis žurnalo forma. Turėtų išeiti du numeriai: vienas mažas, 24 psl., o kitas didesnis. Antrasis bus leidžiamas Jubiliejinės stovyklos proga, kad būtų kas diskutuoti prieš stovyklos pradžią. Į "Gaudeamus" redakciją įeina Rasa Razgaitytė, Onilė Vaitkutė ir Daina Kojelytė. Dabar yra kuriamas darbo projektas. Kai bus baigtas, tai pranešiu, kad galėtume išvengti konfliktų.

Algis Norvila
("Gaudeamus" redaktorius)

ATEITININKAI IR "ATEITIS"

Kai pernai išsirinkome naująjį Federacijos vadą Petrą Kisielių, mūsų akys džiaugsmu nušvito. Tai reiškė, kad dabar atsikels miegąs milžinas. Tik to milžino jau nebėra. Gabieji jo vaikai jau seniai atiduoda didelę duoklę lietuviškam kultūros gyvenimui. Savo gabumus, darbą ir nuopelnus jie paskyrė spaudai, švietimui, bendruomenei ir Lietuvių Fondui. Tai kur ta milžino stiprybė? Iš senojo milžino teliko tik čionykštė ateitininkija. Ją dar išlaiko tylieji ateitininkai, kurie išauklėjo jau trečiąją kartą. Ir "Ateitis" turėtų atsispindėti jų darbais ir idėjo-

nukelta į 64 psl.

PROF. ANTANO MACEINOS LAIŠKAS

Ateitininkų Federacijos vadui dr. Petrui Kisieliui, perspausdinamas kiek sutrumpintas iš "Draugo" kultūrinio priedo 1974 m. spalio 5 ir 12 d.

Tęsinys

2. Ateitininkų ryšiai su tėvyne

Tremties sąmonė apsprendžia ir mūsų ryšius su tėvyne; ryšius, kurie yra šiandien virtę gana erzlaus ginčo dalyku todėl, kad čia susikerta dvi neabejotinos tiesos: 1. reikia ryšių su tėvyne ir 2. nereikia ryšių su tėvynės pavergėju. Šių tiesų niekas iš mūsų neneigia. Bet taip pat niekas negali nė pasakyti, kur baigiasi ryšiai su tėvyne ir kur prasideda ryšiai su jos pavergėju. Kiekvienas lietuviškųjų vertybių nešėjas užsienin — asmuo ar kolektyvas — yra tad kartu ir tarybinės santvarkos pasiuntinys. Ar jis pats to nori ar nenori, vis tiek jis šį pasiuntinio vaidmenį objektyviai vykdo.

Šis tad atvykstančiųjų dvilypumas — nešti lietuviškųjų vertybių ir būti tarybinės santvarkos šaukliu — kaip tik ir pastato mus į labai keblią padėtį: mes negalime atmesti to, ką jie mums neša savo kultūra (mokslu, menu, sportu); bet mes negalime priimti to, ką jie mums siūlo, šia kultūra pridengę. Puikus lietuviškasis mokslas, menas, sportas, daina, šokis dar anaiptol nereiškia puikios tarybinės santvarkos ar teisingos komunistinės ideologijos. Šiuodu dalykai neturi vienas su kitu nieko bendro. Tačiau tarybinės santvarkos vadovų juodu yra jungiami kaip pasėka su priežastimi.

Neturiu nė mažiausios abejonės, kad ateitininkai šiuodu dalyku labai gerai skiria. Užtat ir būtų jų uždavinys šį skirtumą kiekvienu atveju regimai pabrėžti bei pademonstruoti. Kaip tai padaryti, apspręstų, be abejo, kiekvienas atvejis skyrium. Bet tai reiktų padaryti kiekvieno koncerto, kiekvienos parodos, kiekvienų sportinių varžybų proga. Tuomet išsispręstų ir klausimas, ar tokias parengtis lankyti ar ne. Jeigu, pavyzdžiui, prie koncerto salės durų stovėtų jaunimas su parašais, teigiančiais lietuviškąją dainą, bet neigiančiais komunistinę propagandą bei krašto pavergimą, tuomet kiekvienas tokio koncerto lankytojas skirtumą pajaustų, pajaustų jį ir tokių koncertų rengėjai, ir patys atvykusieji iš Lietuvos. Atjungti Lietuvą nuo tarybinės santvarkos sąmonėje ir šį atjungimą parodyti viešumoje kiekviena proga būtų atsakymas į 'anos pusės' propagandines užmačias.

Antras dalykas, kuris šiandien kvaršina mūsų galvas, yra lankymasis pačioje tėvynėje. Ši ryšių su kraštu pusė yra net keblesnė, negu priėmimas atvykstančiųjų iš Lietuvos mokslininkų, menininkų ir sportininkų. Kad ryšys su tėvyne turi likti gyvas, yra savaime aišku. Painiava prasideda tada, kai mums reikia nusakyti bei nustatyti šio ryšio pobūdį. Lankymasis — pavienis ar grupinis — yra pati kebliausia tokio ryšio forma.

Atrodo, kad šį keblų klausimą būtų galima gal išpainioti, skiriant tai, kas mums lankymosi metu rodoma, nuo to, ką mes norime pamatyti. Tai, kas mums rodoma, yra vad. 'tarybinės santvarkos laimėjimai': išaugusios poilsiavietės, nauji Vilniaus ir kitų miestų kvartalai, išvesti nauji ar pagerinti seni keliai, įspūdingos dainų šventės, parodos, koncertai, vaidinimai ir t. t. Visa tai sutelkiama į tris keturis taškus, kuriuose mūsiškiai ir lankydinami. Be abejo, visa tai patirti yra naudinga ir pamokoma. Tačiau tai, ką besilankantieji iš tikro nori pamatyti, yra ne Lietuvos fasadas — jis būtų taikos atveju išaugęs ir laisvoje Lietuvoje per 35-rius metus nemenkesnis, — bet lietuvis žmogus: kaip jis jaučiasi tarybinės santvarkos bei dvasios apsuptas bei įtaigaujamas? Susitikimai su gausiomis giminėmis, pokalbiai su jaunimu, akylesnis žvilgis į tikinčiuosius bažnyčiose, patyrimai krautuvėse, viešbučiuose, valgyklose, net ginčai su partiečiais bei vadovais nejaučiamai atskleidžia lietuvio dabartinę nuotaiką visu ryškumu. Ir tada pasirodo, kokio didžiulio skirtumo esama tarp ano peršamo pamatyti fasado ir ano slepiamo, o vis dėlto paregėto vidaus. Kas šį skirtumą pajaučia, grįžta, sukrėstas lietuvio sielos, o ne Lietuvos išorės.

Šia prasme ateitininkai yra ir turi būti ruošiami. Tėvynė mums, esantiems svetur, yra tasai Didysis Prasmuo, kuris šildo, stiprina,

skatina tiek mūsų sielą, tiek mūsų kūrybą, tiek santykius tarp savęs. Akivaizdžiai paregėti šį Didįjį Prasmenį kalneliuose bei lygumose, pajausti jį jūros bei miškų ošime, išgirsti jį žmonių ryžte, jų maldose bei skunduose yra kiekvieno svetur gyvenančio lietuvio svajonė, pirmoje eilėje jaunimo, kuris, nesusilietęs su šiuo Prasmeniu, iš tikro imtų skursti bei nykt savo dvasioje. Štai kam ateitininkija ruošiasi ir ruošis vis labiau ir vis sąmoningiau. Ieškoti, lankantis tėvynėje, Lietuvos kaip Didžiojo Prasmens yra pagrindinis lankymosi uždavinys ir giliausia jo nauda. Visa, kas rodoma tarybinės santvarkos atstovų, turi būti išmatuojama šiuo Didžiuoju Prasmeniu, paregėti neužgrindžiamą skirtumą tarp fasado ir gyvos žmogaus širdies. Jei šitokia aiški sąmonė ateitininkijoje susikurtų, tai jų lankymasis tėvynėje būtų visiems tik laimikis. Jei neklystu, visi ženklai rodo, kad ateitininkai tokią sąmonę iš tikro turi ir kad apskritai lankymasis krašte šia linkme ir vyksta.

III. DIENOS RŪPESČIAI

1. Ateitininkų ideologijos reikalai

Šalia minėtų daugiau ar mažiau bendrinio pobūdžio klausimų pirmoje eilėje čia iškilo ateitininkų ideologijos reikalas — ne ta prasme, kad jos neturėtume, bet ta, kad ji turėtų būti iš naujo perrašyta. Kodėl? Dėl dviejų priežasčių: 1. jos turinys neapima tremtyje iškilusių reikalų, 2. jos išraiška yra per sunki, o tremties jaunimui net visiškai neįkandama. Abu pagrindai yra tikroviniai ir abu jie mus verčia ateitininkų ideologiją tuo ar kitu keliu patobulinti.

Be abejo, St. Šalkauskio formuluoti ir vėliau tiek Lietuvos (1928), tiek tremties (1954) ateitininkijos priimti pagrindiniai principai — katalikiškumas, tautiškumas, visuomeniškumas, šeimiškumas ir inteligentiškumas — galioja visur ir visados. Tačiau kiekvienas istorijos tarpsnis kildina naujų dalykų, kurie atliepia, ir šiuos principus įsisąmoninant, ir juos vykdant. Pakitusi istorija ir pakitusi geografinė aplinka įtaigauja gana giliai šių principų sampratą bei vykdymą, taip kad mes visu savos ideologijos plotu turime šias įtaigas suvokti, įvertinti, prisitaikinti ir įderinti tiek į mūsų pasaulėžiūrą, tiek į mūsų veiklą. Nenuostabu todėl, kad ateitininkų ideologijos perrašymo reikalas jaunesniųjų yra keliamas jau senokai: "Ateitininkų ideologija turėtų atsinaujinti", rašė Kęstutis Skrupskelis jau 1959 metais; atsinaujinti tuo būdu, kad įimtų į save "daug elementų, kurių toje sistemoje nėra ir kurie joje labai lengvai gali rasti vietos" (cit. St. Yla, op. cit. p. 64).

Kokiu betgi būdu ateitininkų įdeologija galėtų būti patobulinta? Naujoji ateitininkų ideologija turėtų būti ateitininko tremtinio ideologija. Štai kokia linkme mes norėtume matyti pertvarkytą bei perrašytą pasaulėžiūrinę mūsų sistemą.

Pasirodžius St. Šalkauskio "Ateitininkų ideologijai" (Kaunas 1933), man teko apie ją rašyti "Židinyje" (1933, Nr. 5-6), ne tik keliant aikštėn jos pradus, bet ir siūlant šiuos pradus plėsti bei išvystyti toliau. Šia proga kaip tik ir norėčiau grįžti prie anos senos pasiūlos, būtent: ruošti bei leisti eilę studijų atskirais, tačiau aktualiais mūsų ideologijos klausimais. Nėra reikalo, kad šios studijos būtų didžiulės knygos. Priešingai, 80-120 puslapių pakanka, kad tas ar kitas klausimas būtų pajudintas, paryškintas ir pateiktas ateitininkams svarstyti. Ideologija niekad neturi būti baigta — nei savo turiniu, nei savo išraiška. Užtat ir mano siūlomos studijos anaiptol neturėtų būti "paskutinis žodis". Greičiau

LIETUVA

KAZYS BRADŪNAS

Eina ji piauti rugių,
Pasiskolinti druskos,
Parsinešti ugnies.

Eina dainuodama,
Saulės palydima,
Grįžta raudodama —

Rugiai nubirę,
Druska ištirpus,
Žarijos užgesintos...

Bet žemė nemiršta badu —
Maitinasi savo vardu.

jos būtų tik pirmutinis žodis, tik paskata, paskui kurią eitų visos ateitininkijos pokalbis bei ginčas.

Konkrečiai, mielasis Federacijos Vade, ašen siūlyčiau štai ką: sukurti prie "Ateities" leidyklos naują ideologinio pobūdžio seriją. Išleidusi eilę dailiosios literatūros veikalų, "Ateities" leidykla turėtų praturtėti ideologinio-filosofinio pobūdžio veikalais. Kęstutis Keblys puikiai vadovauja anai literatūros kūrinių serijai. Dabar reiktų paieškoti žmogaus, kuris rūpintųsi ir suorganizuotų ideologinių studijų seriją. Tokiu žmogumi siūlyčiau Jums Kęstutį Skrupskelį, kuris jau nuo pat jaunumės domisi ideologiniais klausimais, jaučia jų ryšį su gyvenamuoju laiku bei erdve ir ne sykį yra nurodęs ir ateitininkų ideologijos trūkumus, pastebėdamas, kad Šalkauskio pateikta yra "tik medžiaga, kurią mes turime perdirbti ir (ja) pasinaudoti", (cit. St. Yla, op. cit. p. 63). Nereikia, atrodo, nė minėti, kad čia siūlomos ideologinės serijos studijų autoriai turėtų būti jaunieji, jau tremtyje išaugę mūsų katalikai akademikai.

2. Kongresas ir jo tema

Šešiasdešimt penkerių metų amžius, kurio sukaktį ateitininkija netrukus (1975) švęs, bus apvainikuota, be abejo, kongresu. Būsimąjį ateitininkų kongresą galima svarstyti dviem atžvilgiais: jis gali būti vieno mūsų gyvenimo tarpsnio užbaiga, bet jis gali būti ir to paties mūsų gyvenimo tarpsnio pradžia. Aš pats pasisakyčiau už 'pradžios kongresą', vadinasi, už susiėjimą 1976 metais. Švęsdami vieno tarpsnio užbaigą, mes savaime kreipiame savo mintis į praeitį, į laimėjimus ir tuo pačiu kuriame iškilmių nuotaiką. Tuo tarpu švęsdami naujo tarpsnio pradžią, esame verste verčiami žvelgti į ateitį, į mūsų laukiančius darbus bei vykdytinus uždavinius ir tuo pačiu žadiname ryžto nuotaiką.

Kokia turėtų būti būsimojo ateitininkijos kongreso tema arba jo šūkis? — Tiesdamas ateitininkų ideologijos pagrindus, P. Dovydaitis kėlė tris klausimus: "Kuo mes save vadiname ir kodėl? Ką mes matome aplink save? Kokios mūsų priedermės, siekiai ir keliai?" (cit. St. Yla, op. cit. p. 28). Šie trys klausimai yra lydėję ateitininkus visą jų ilgą kelią. Pirmąjį klausimą ateitininkai jau yra atsakę, jie žino, kas jie yra, kaip vadinasi ir kodėl šitaip vadinasi. Trečiasis klausimas yra taip pat daugiau ar mažiau paaiškėjęs: mes žinome savo pareigas ir savo siekius; mūsų kelių klausimas iš esmės irgi aiškus, nors kasdienybėje šie keliai įvairuoja pagal laiko ir vietos sąlygas. Daugiausia betgi nuo laiko bei erdvės priklauso antrasis klausimas; ką mes regime aplink save. Šis klausimas yra niekad neatsakomas galutinai. Kintant istorijai, kinta ir tai, kas mus supa. Todėl klausimas, ką mes regime aplinkui save, yra reikalingas nuolatinio atsakymo. Kiek žinau, nė viename tremtyje įvykusiame ateitininkijos kongrese, jis nebuvo visu ryškumu keliamas. Tuo tarpu tremtis yra tokia didžiulė pakaita mūsų gyvenime, jog jau tik ji viena sujaukia mūsų aplinką — tiek tautine, tiek religine prasme; tiek visuomenės, tiek šeimos atžvilgiu; net ir inteligentiškumo principas kinta jos įtakoje.

Ar tad nevertėtų būsimąjį ateitininkijos kongresą sutelkti aplinkui antrąjį P. Dovydaičio klausimą, padarant jį šio kongreso tema: "Ką mes regime aplinkui save?" P. Dovydaitis atsakė savo metu į minėtą klausimą šitaip: "Matome žmogaus tragediją be Dievo; bedvasės kultūros grėsmę; matome mokslo, palenkto ateizmui, svaičiojimus" (cit. St. Yla, op. cit., 28). Atrodo, kad bent iš dalies šis apibūdinimas tinka ir mūsajai dabarčiai. Jeigu prie šio religinio bruožo prijungtume dar tautinį bruožą, susijusį su mūsų gyvenimu svetimoje aplinkoje, gautume beveik pilną vaizdą to, ką mes regime aplinkui save. Pasklaidytas atskiromis paskaitomis bei pokalbiais, šis vaizdas galėtų pripildyti kongresą savo turiniu. O suimtas sintezėn ir paryškintas ateities matmeniu, jis galėtų būti mastas atskiriems mūsų uždaviniams.

Brangusis Federacijos Vade! Tuo, atrodo, ir būsiu įvykdęs Jums duotą pažadą pabrėžti keletą minčių ateitininkijai kaip paskatą jos darbams ir kaip paramą pradinėms Jūsų pačių pastangoms. Man pačiam belieka dabar tik palinkėti Jums, mielasis Federacijos Vade, o per Jus ir visai ateitininkijai gilios įžvalgos, susivokiant istorijos vingiuose, kurie atvedė mus į svetimus kraštus, primesdami mums tremtinio būseną, kurie betgi neįstengė mūsų nei išsklaidyti dvasioje, nei palaužti ateitininkiškojo idealo stiprybės. Tvirtai tikiu, kad šis ide-

Atsiliepimai į

PROF. ANTANO MACEINOS LAIŠKĄ

Dalis atsiliepimų buvo spausdinami "Ateities" sausio nr. Čia įdedami likę iki šiol atsiųstieji pasisakymai.

APIE "TREMTINIO SĄMONĘ"

"... jau laikas visiems mums, vyresniesiems... kalbėti ne apie tremtį..., bet apie už Lietuvos ribų gyvenančius..."

Su vienu Maceinos teiginiu vis dėlto negaliu sutikti. Jis pakartotinai kalba apie ateitininkus tremtyje, apie tremties būseną bei prasmenį, tartum visi ateitininkai būtų tremtiniai. Man atrodo, kad nuolatinis atsirėmimas į tremties sąvokas ir sampratas yra visiškai nerealus pagrindas, kai apie tai kalbame didžiajai mūsų sąjūdžio daliai — moksleiviams, studentams ir jaunajai bei vidurinei kartai, išaugusiai, išauklėtai ir išsimokslinusiai ne Lietuvoje. Prisipažinsiu, ateitininko tremtinio ideologijos vardas man yra visiškai svetimas. Aš verčiau tenkinuosiu už Lietuvos ribų gyvenančio ateitininko vardu. Taip manau ir jaučiuosiu gal todėl, kad niekada nebuvau tremtinys — savo laisvu noru ir savo apsisprendimu iš Lietuvos pirmą kartą išvykau, jon grįžau ir po to vėl iš jos iškeliavau. Jei kalbėsime apie išeiviją ir jos atžalyną, mano šeima nėra jokia išimtis. Jei norime, kad ateitininkų sąjūdis nesiribotų išimtinai tikrais tremtinias, turime žvalgytis plačiau.

Negaliu tvirtinti artimiau pažįstąs daug jaunų lietuvių, Amerikoje augusių, dar studijuojančių ar jau išsimokslinusių, tačiau tarp jų nesu sutikęs nei vieno, kurs save vadintų tremtiniu ar laikytų save gyvenančiu tremtyje. Todėl jau laikas visiems mūsų vyresniesiems, o tokiais, manau, yra visi, sulaukę penkiasdešimtųjų metelių — kalbėti ne apie tremtį ir su ja susijusius trumpalaikius uždavinius, bet apie už Lietuvos ribų gyvenančius šimtus tūkstančių lietuvių, kuriems tremties sąvoka yra visai nepriimtina ir nepritaikoma. Ateitininkų ideologijos skleidimas, gilinimas, tobulinimas ir vykdymas gyvenime neturi būti siejamas su laikina padėtimi. Ateitininkų sąjūdis ir veikla už Lietuvos ribų, tikėkime, neužsibaigs ir tada, kai Lietuva grįš į jai priklausančią vietą laisvų ir nepriklausomų valstybių bendruomenėje.

Juozas B. Laučka

"Nemanau, kad būtų tikslu kalbėti apie tremtinių ateitininkų ideologiją."

Teisingai dr. A. Maceina pastebi, kad tremtinių vaikai jau nėra liaudis. Nemanau, kad daug kas iš jaunimo (moksleiviai ir studentai) laiko save tremtiniais ir norėtų taip save vadinti. Žmonės, kurie čia svetur gimė ir augo, laiko save lietuviais, bet ne tremtiniais. Todėl nemanau, kad būtų tikslu kalbėti apie "tremtinių ateitininkų ideologiją". Tiesa, kad krikščionio būsena yra keleivio, bet ne būtinai tremtinio.

Sutinku, kad universitetai nebrandina pilnutinio žmogaus ir neformuoja daugelio universiteto studentų krikščioniškoje pasaulėžiūroje. Bet profesoriaus mintys apie seną ir naują miesčionio tipą mūsų jaunimui nesuprantamos, nes čia einančiam mokslus jaunuoliui

---

alas, kurio jėga slypi jo pilnatvėje, lydės mus visą sunkų mūsų kelią ir bus nesuardomas ryšys, jungiąs mus į ankštą Tiesos ir Meilės bendruomenę.

Giliu bičiuliškumu ir nuoširdumu

Jūsų

Antanas Maceina

Muensteris, 1974 metų rugsėjo 20 d.

"miesčioniškumo" sąvoka taip, kaip profesorius ją vartoja, yra nežinoma; jis gali manyti, kad čia kalbama apie kiekvieną miestietį.

Sesuo M. Margarita

"... žengti vis pirmyn, pasisemiant iš abiejų kultūrų visus geriausius dalykus..."

Vieną dieną sėdėjau chemijos klasėje ir laukiau, kol mūsų instruktorius baigs išdalinti pereitos savaitės ištaisytus egzaminus:

— Miller, Messina, Navickas, Norton...

Aš nelabai kreipiau dėmesio į pavardes, bet, išgirdus pavardę "Navickas", staiga pabudau. Lietuvis? Ir dar nepažįstamas. Susimečiau ir tuoj pat jo paklausiau:

— Are you Lithuanian?

Jis į mane pasižiūrėjo keistu žvilgsniu ir atsakė:

— Yeah.

— Well, I am too!

— So... what of it?

Jo tas paskutinis atsakymas mane sumaišė ir aš nutilau. Aš asmeniškai labai mėgstu sutikti kitus lietuvius, ypač jaunimą.

Keletą savaičių vėliau nuvykau į ateitininkų susirinkimą ir ten sutikau vienos draugės naują pažįstamą iš mokyklos. Jis — pusiau suomis, pusiau lietuvis. Pasirodo, kad jis kažkaip ėmė domėtis visu tuo, kas yra lietuviška. Kadais mokėjo truputį lietuvių kalbos, bet su laiku tai buvo išgaravę. Dabar vėl bandė užmegzti ryšius su lietuviais, nutarė imti lietuvių kalbos pamokas ir t. t.

Kaip skirtingi yra šie du jaunuoliai. Abu lietuvių kilmės, bet juos skiria nusistatymas lietuvybės atžvilgiu. Pirmojo atstumiantis atsakymas "So what of it?" (Tai kas iš to?) išreiškė jo norą būti netrukdomam su ta lietuvybe, "lugan stuff". Lietuvybė jam buvo našta, nieko neduodanti, padaranti jį kitonišku, nepriimtinu amerikiečiams draugams. Anaiptol, antrasis jautė, kad lietuvybė gali praturtinti jo pasaulį ir jį padaryti pilnesniu žmogumi.

Antanas Maceina labai gražiai išreiškė šį dvitautiškumo klausimą. Jis palygino lietuviškos ir amerikietiškos kultūros suderinimą su geležinkelio bėgiais: "Tremties sąmonė niekados nestumia žmogaus rinktis arba eiti savos, arba svetimos kultūros keliu. Būdami tremtiniai, mes keliaujame abiem keliais, nes juodu eina tiek ankštai greta vienas kito, tarsi būtų geležinkelio bėgiai..." Mes visi, tremties vaikai, turim sekti geležinkelio pavyzdį — žengti vis pirmyn, pasisemiant iš abiejų kultūrų visus geriausius dalykus, nenukrypstant per

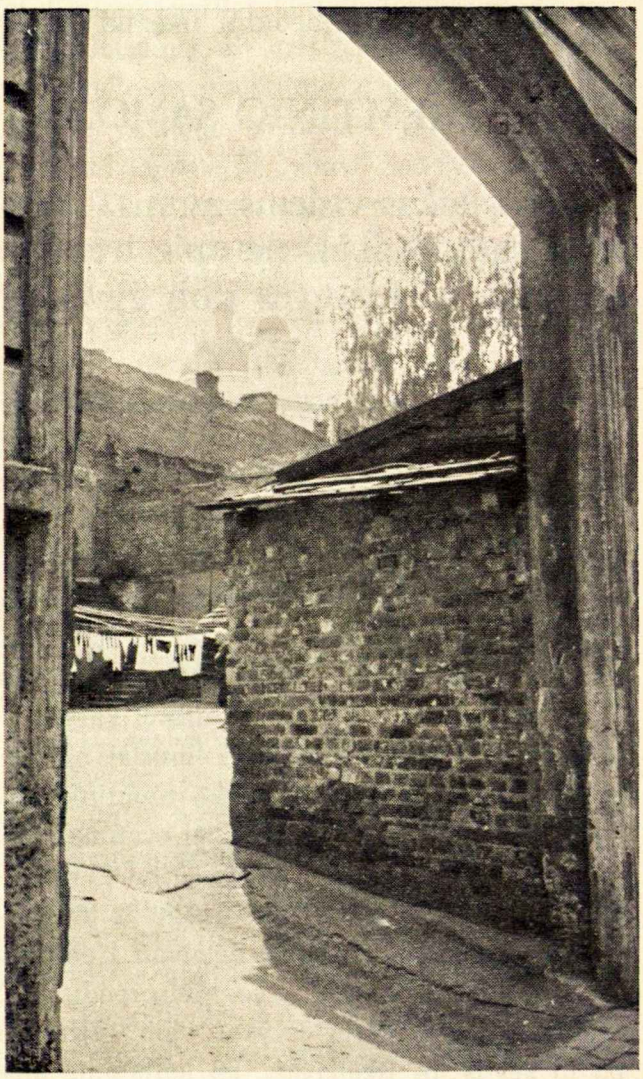

Lietuvoj...

daug nei į nutautėjimą, nei į tautiškumo "snobizmą" (būk tai viskas yra prasta, išskyrus "mūsų" kultūrą).

Ina Stravinskytė

"Tremties sąmonę turim — Reikia misijos!"

Ateitininkija tremtyje yra antras klausimas, ties kuriuo sustoja A. Maceina. Pirmiausia jis iškelia panašumą tarp to, kur ateiti-

ninkai gimė (svetur) ir kur veikia dabar. Jis iškelia ir skirtumus. Anie, kūrėjai, prisikaupė svetur ir grįžo į savo kraštą, o dabartiniai lieka svetur. "Jie, kaip ir mes, mokėsi bei dirbo svetur, tačiau jie gyveno tėvynėje; gyveno ne pastogės, o žmogiškosios egzistencijos prasme... Buvoti svetur dar anaiptol nereiškia svetimybę paversti savybe". Pirmiesiems ateitininkams svetimas kraštas buvęs šokyne (tramplynu) šuoliui tėvynėn. Krikščioniui, pagal jį būdinga keleivystės būsena; lietuviui nūnai — tremtinio būsena. Toji būsena ateitininkui duodanti galimybių įsisavinti kitų kultūrų vertybes. Ji daro juos ir dvikalbiais bei dvikultūriais. Tuo būdu vykstanti Šalkauskio siūlytoji kultūrų sintezė.

Toji paralelė tarp ateitininkijos "kilmės svetur" ir dabartinio buvimo svetimuose kraštuose prašytųsi pakedenama plačiau ir giliau. Tada ir kultūrų sintezė, kurios, deja, daug kas teisingai nesuvokia, vyko kitu būdu, nei ji dabar praktiškai gali būti vykdoma. Tremtis (Maceinos terminas), man rodos, keistinas išeivyste, yra dar neišryškinta mūsų būsena, dar nepraregėta privilegija, susieta ne tik su didesne laisve ir platesnėm galimybėm. Ateitininkija buvo ir vienakalbė ir kartu daugiaklabė Lietuvoje. Ji naudojo įvairias kalbas, kaip ir įvairių kultūrų lobius savo kultūros plotmėj — kėlė kultūros lygį ir sintetino. Tai buvo lengvesnis uždavinys, negu nūnai išbalansuoti dvikalbiškumą ir dvikultūriškumą ir jį taip panaudoti, kad išliktume savo "ašyje", ją dargi praturtintume ir sėkmingiau pasitarnautume tiek savo tautai, tiek ir tam kraštui, kuriame esame.

Maceina neužsimena apie ateitininkų (ir bendrai išeivių) platesnę misiją pasaulyje, o toji nauja mūsų "keleivystė" kaip tik atveria dideles galimybes. Integralinių sąjūdžių, kaip ir ateitininkų, esama visuos kraštuos, o taip pat ir tarptautinių. Mums būtų pravartu su jais ieškoti ryšio ir rasti daugiau idėjinių draugų kovojant už tuos dalykus, kuriuos Maceina kelia "protesto sąmonėje". Kalbant dėl išeiviškos būsenos bei sąmonės nereikėtų išleisti iš akių labai vertingos prof. J. Ereto trilogijėlės apie tremties paskirtį (berods ji netrukus pasirodys atskirame leidinyje.)

Maceina kažkodėl daugiau pabrėžia tremties būseną ir sąmonę, kurios abi tam tikra prasme yra statika. Tą būseną ir sąmonę esam paveldėję su pačia išeivyste. Jas galima sudinaminti tik įprasminant išeivystę kaip Apvaizdos skirtą misiją.

Kun. Stasys Yla

AR REIKIA PERRAŠYTI IDEOLOGIJĄ?

"... nudžiugau, kad dr. A. Maceina iškėlė reikalą ateitininkų ideologiją perrašyti."

Nepaprastai nudžiugau, kad dr. A. Maceina iškėlė reikalą ateitininkų ideologiją perrašyti ir pritaikinti svetur augančiam jaunimui. Tikrai labai svarbus ir gerai motyvuotas reikalas. Pagrindinius ateitininkų principus pritaikant šių dienų sampratai ir gyvenimo problemoms, iškils ir nauji uždaviniai ateitininkams. Keliant ir svarstant tautines ir visuomenines problemas, nereikia užmiršti ir Bažnyčios atsinaujinimo bei Šv. Tėvo paraginimų. Tokį leidinėlį parengti galėtų tik aukšto mokslo, plataus akiračio ir kartu tvirtų principų katalikas.

Sesuo M. Margarita

"Ideologijos vystymas ir pritaikymas niekad nesustojo... Tad ar mes negyvenam 'sename pasaulyje' galvodami, kad reikia dar kažkokių specialių ideologijos 'perrašymų'?"

Trečiuoju "Dienos rūpesčių" klausimu Maceina sustoja ties ateitininkų ideologija ir kongresu bei jo tema. Bendriniai ideologijos principai, formuluoti Šalkauskio, galvoja Maceina, mums yra galiojantys ir toliau. Tačiau kaip šie principai turi būti suprasti bei įvykdyti pakitusioje mūsų egzistencijoje — štai kas turėtų būti keliama bei gvildenama. Ideologija dėl to "turėtų būti iš naujo perrašyta". Bet jis įspėja, kad ideologija "neturi likti knygyne" ir ji "niekad neturi būti baigta nei savo turiniu, nei savo išraiška". Vis dėlto Ma-

ceina kalba apie studijas, nors ir mažas, vienu ar kitu ideologiniu klausimu ir siūlo "Ateities" leidyklai imtis leisti tokią seriją.

Mintis, ypač pastaroji, tikrai nebloga. Kodėl "Ateities" leidykla turėtų ribotis tik grožiniais leidiniais, kai šiems yra ir daugiau leidyklų? Ideologiniai leidiniai vienas dalykas, o pati ideologija bei jos "perrašymas" — visai skirtingas. Kai dr. K. Skrupskelis rašė tuo reikalu (Maceina jį cituoja), tai buvo prieš 15 metų. Tada tikrai ne vienas pajėgių jaunesniųjų sirgo šia liga, nes galvojo, kad Šalkauskio paruoštoji ideologija viską pasakė, tik mes jos neįkandame. Kiti vėliau "sirgo" rūpesčiu, kad Šalkauskio ideologijai reikia papildinio ar tęsinio, dėl to siūlė mobilizuoti kolektyvą šitokiam ideologijos "II tomui" parengti. Reikalas buvo atsidūręs net Ateitininkų Taryboje ir jis mirė, nes praktiškai buvo neįgyvendinamas ir iš viso vargiai reikalingas.

Ideologijos vystymas ir pritaikymas niekad nesustojo, tik jis neturėjo formuluojamosios etiketės, kaip buvo Šalkauskio laikais. Kiek prirašyta S. Sužiedėlio, Ad. Damušio, J. Girniaus (net atskiras veikalas "Idealas ir laikas") to paties A. Maceinos ir kitų! O kur "Ateitininkų vadovas" ir ketvertas kursų skriptų? Tie skriptai truputį laužia buvusį ideologijos monolitą, kuris remiasi tik mintim, kai ateitininkams nemažiau turi rūpėti ir žodis ir veiksmas — toji trijulė, kurios derinio siekė ir Šalkauskis. Šalia ideologijos ateitininkas šiandien randa pažiūrologiją, logologiją ir akciologiją, be to, futurologiją. Vyresniesiems, žinoma, tai negirdėti dalykai. Šioj platumoj ateitininkiškos minties-žodžio-veiksmo banga radijuoja per įvairius kanalus, neišskiriant eilės žurnalų bei kultūrinių priedų. Tad ar mes negyvenam "senajame pasaulyje" galvodami, kad reikia dar kažkokių specialių ideologijos "perrašymų"?

Kun. Stasys Yla

"Laikau pasiūlymus perrašyti ideologiją nesusipratimais. Turime pakankamai gerą..., nors, tur būt, stokojame pasaulėžiūrą pergalvojusių narių."

Tikėdamas, kad tiesos ir tikslumo ieškojimas pateisina net ir pedantiškumą, norėčiau šį tą pasakyti apie prof. Maceinos pasiūlymą "iš naujo perrašyti" ateitininkų ideologiją, nors ir reikia prisipažinti, kad man nevisiškai aišku, ką Maceina siūlo. Gal net ir būčiau nutylėjęs, jei Maceinos mintyse neatsispindėtų ateitininkuose gan plačiai išsivyščiusi galvosena, kad, laikams kintant, reikia patobulinti, atnaujinti arba iš naujo išaiškinti ateitininkų ideologiją. Manau, kad viena prasme šitie mūsų norai tik nesusipratimas.

Sunkoka sukonkretinti Maceinos pasiūlymą, nes jis gan dviprasmiškai suformuluotas. Maceina teigia, kad reikia ideologiją "iš naujo perrašyti", "patobulinti", "praturtinti", kad "naujoji ateitininkų ideologija turėtų būti ateitininko tremtinio ideologija", bet tuo pačiu metu siūlo "leisti eilę studijų atskirais, tačiau aktualiais mūsų ideologijos klausimais", kad "šios studijos tik pirmutinis žodis, tik paskata, paskui kurią eitų visos ateitininkijos pokalbis bei ginčas". Bet jeigu priimame kun. Ylos ideologijos aptartį (manau, kad jinai netiksli, bet Maceinos dažnas Ylos citavimas lyg liudija jo pritarimą), kad "ideologija yra **organinga idėjų sistema**, charakterizuojanti vieną kurią pasaulėžiūrą ir nustatanti praktinę gyvenimo bei veikimo liniją' (pabraukimas mano — V. J.), tad Maceinos siūlytos studijos dar nesudaro jokios ideologijos — juk tai tik ideologiją liečiantys straipsniai. O jei Maceina sutapatina ir kartais atrodo, kad jis tai daro) ideologiją su šitokio pobūdžio straipsniais, tai nesuprantama, kodėl jis teigia, kad ateitininkų ideologija dar neatnaujinta nuo Šalkauskio laikų, ypatingai atsižvelgiant į Girniaus "Idealą ir laiką", kur specifiškai analizuojami ateitininkijos uždaviniai tremtyje, ar "Tautą ir tautinę ištikimybę". Prisiminus, kad ir kiti ateitininkai, jų tarpe ir visi, kuriuos Maceina mini, savo mintis jau anksčiau skelbė "Aiduose" ir kitur mūsų spaudoje, galime drąsiai konstatuoti, kad ateitininkijos klausimai gan ilgai tremtyje gvildenami.

Dėl visko sakykime, kad Maceina siūlo mums du atskirus uždavinius: 1. rašyti ir leisti ideologinio pobūdžio straipsnius, ir 2. iš naujo perrašyti ideologiją. Pirmasis uždavinys jau vykdomas; jis savaime vykdomas gyvoje organizacijoje, tad mes atsistojame prie gan kasdieniškų klausimų, ar "Ateities" leidykla

Prie Aušros Vartų.

spausdins ideologinio pobūdžio darbus, ir kas paruoš šitas studijėles. Jei Maceina tik tiek ir pataria, tai su juo lengvai sutinku.

Deja, laikau visus pasiūlymus iš naujo perrašyti ideologiją nesusipratimais. Prileidus, kad penki principai nekeičiami ir čia kalbama tik apie jų suaktualinimą, bet kokia kalba apie "ideologijos perrašymą" yra klaidinanti. Pirma, šitoks formulavimas sumaišo ideologiją su pasaulėžiūra. Jeigu ideologija yra bendri idėjiniai pagrindai, kuriais remiasi mūsų organizacija, tai jos negalime nei sukonkretinti, nei suaktualinti, nepadarydami iš jos kokią nors trumpaamžę sukalkėjusių minčių sistemą, kurioje lozungai pakeičia gyvą mintį. Sąlygoms kintant, nereikia keisti ideologijos, bet reikia kiekvienam pergalvoti ir giliai įsisąmoninti tąją pasaulėžiūrą, kuri teikia pagrindą ideologijai. Turime pakankamai gerą ideologiją, nors, tur būt, stokojame pasaulėžiūrą pergalvojusių ir susipratusių narių. Abejoju, kad šitokių narių skaičių padidinsime, parašydami specialias studijėles, kurias nesusipratusieji neskaitys, kaip jie dabar neskaito ateitininkiškos spaudos.

Reikalavimas perrašyti ideologiją taip pat liudija pas mus išsiplėtusią švietiejiškos psichologijos pagrįstą viltį, kad visi organizacijos negalavimai pagydomi tais pačiais vaistais — tariamos tiesos atskleidimu patrauklioje formoje. Manau, kad paskutiniųjų dešimtmečių patirtis jau paneigusi šitokius samprotavimus. Tad, kvietimas perrašyti ideologiją puoselėja bergždžias viltis ir nukreipia mūsų dėmesį nuo konkretesnių bandymų pagyvinti mūsų organizaciją.

Vytuolis Jonaitis

KONGRESO TEMA

"Ar ne aktualesnė kongreso tema būtų ši: Kur mes šiandien stovime... ir kiek esam pasiruošę artimajai ateičiai?"

Gana įtikinančiai A. Maceina kalba apie būsimo ateitininkų kongreso temą, būtent — apsižvalgyti, ką matome aplink save. Tai būtų kitados Dovydaičio iškeltas antrasis klausimas iš trijų pamatinių, tik dabartiniu požiūriu. Bet ar tai kongreso tema? Ar ji nėra tiek plati, kad kongresas su ja susidorotų? Be to, ar gi mes lig šiol sėdėjom rankas sudėję ir nesižvalgėm. Norim ar ne, bet žvalgomės ir mokomės, tikslinam, net gi keičiam ne vieną dalyką. Ar ne aktualesnė kongreso tema būtų ši: Kur mes šiandien stovime tautiniu, kultūriniu, religiniu-moraliniu požiūriu ir kiek esam pasiruošę artimajai ateičiai? Tai būtų žvalga ne į tai, kas aplinkui mus, o kas mumyse pačiuose: kokia mūsų dispozicija, vidiniai resursai, prieš kokius uždavinius stovime ir kokios išeiviškos misijos turim imtis.

Kun. Stasys Yla

MANO[14] TAUTA

VLADAS ŠLAITAS

Šiuo metu,
kai mano tauta yra suspaudimo pavojuose,
nedera niekam rašyti meilės eilėraščių.
Reikia akmens ir švino.
Arba eilėraščių,
kurie trenkia kaip švinas.
Reikia rašyti taip, kad kiekvienas eilėraštis
būtų tolygus akmeniui priešui daužyti —
tam amžinam mūsų priešui, kurio didžiulės
voros žengia kovos rikiuotėj Azijos stepėmis.
O, mano miela,
nereikia
nusiminimo ir ašarų.
Kraujas ir dūmai
tavo kartus ąsotėlis vandenio vietoje.
Kirčiai ir arklio kanopos paglostymo vietoje.
Bet amžinai tu keliesi gyventi iš naujo
tartum žolė, kurią šaukia pavasario vėjai.

"Prof. Maceinos siūloma kongresui tema 'ką mes regime aplinkui save?' laikyčiau visiškai neaktualia... yra reikalingas žvilgsnis į save... atsinaujinimas..."

Laiško pabaigoje prof. Maceina liečia dabarties klausimus ir kongreso temą. Kažkaip yra sunku sutikti su profesoriumi, kad "ateitininkai žino, kas jie yra, kaip vadinasi ir kodėl šitaip vadinasi". Profesorius taip pat galvoja, kad "mes žinome savo pareigas ir savo siekius; mūsų kelių klausimas iš esmės irgi aiškus". Argi? Juk pačioje savo laiško pradžioje pats profesorius rašo: "... tremties lietuvis šviesuolis pradeda nebetekti savo tapatybės, nebesusivokdamas, kas iš tikro esąs".

Stebint šių dienų moksleivius ir studentus ypatingai stipriai iškyla identiteto klausimas. Juk faktas, kad turime sąrašuose narių, kurie beveik nebėra krikščionys. Turime narių, kurie abejoja Kristaus dievybe. Koks bėra mūsų religinis susipratimas? Kur beliko "visa atnaujinti Kristuje"? Studentų Ateitininkų Sąjungos suvažiavime teko klausytis 9 draugovių veiklos metinių pranešimų. Nė vienoje draugovėje nebuvo per visus metus nagrinėta ideologinė ar religinė tema. Kiek mes dar turime ateitininkiško identiteto? Ir čia, mano nuomone, yra mūsų problema, į kurią Federacijai reikėtų atkreipti dėmesį. Prof. Maceinos siūloma kongresui tema "Ką mes regime aplinkui save?" laikyčiau visiškai neaktualia. Mes žinome, kas aplink mus vyksta. Net per daug gerai. Šiandien girdime panašius pasisakymus, kaip ir vieno lietuvio studento 1910 metais: "Kristaus mokslas kitados gal ir buvo labai tinkamas gyvenimui, bet mūsų gadynėje daug kas jau paseno ir nebetinka". Man atrodo, kad yra reikalingas žvilgsnis į save, reikalingas pagrindinis atsinaujinimas, savo santykių su Kristumi nustatymas ir tada kažkaip savaime išryškėja mūsų visi principai, visi uždaviniai ir pati aplinka.

Vincas Kolyčius

Kun. Vytautas Bagdanavičius, M.I.C., yra Lietuviškos knygos klubo vedėjas, kelių knygų bei daugelio straipsnių autorius, paskaitininkas ir visuomenininkas.

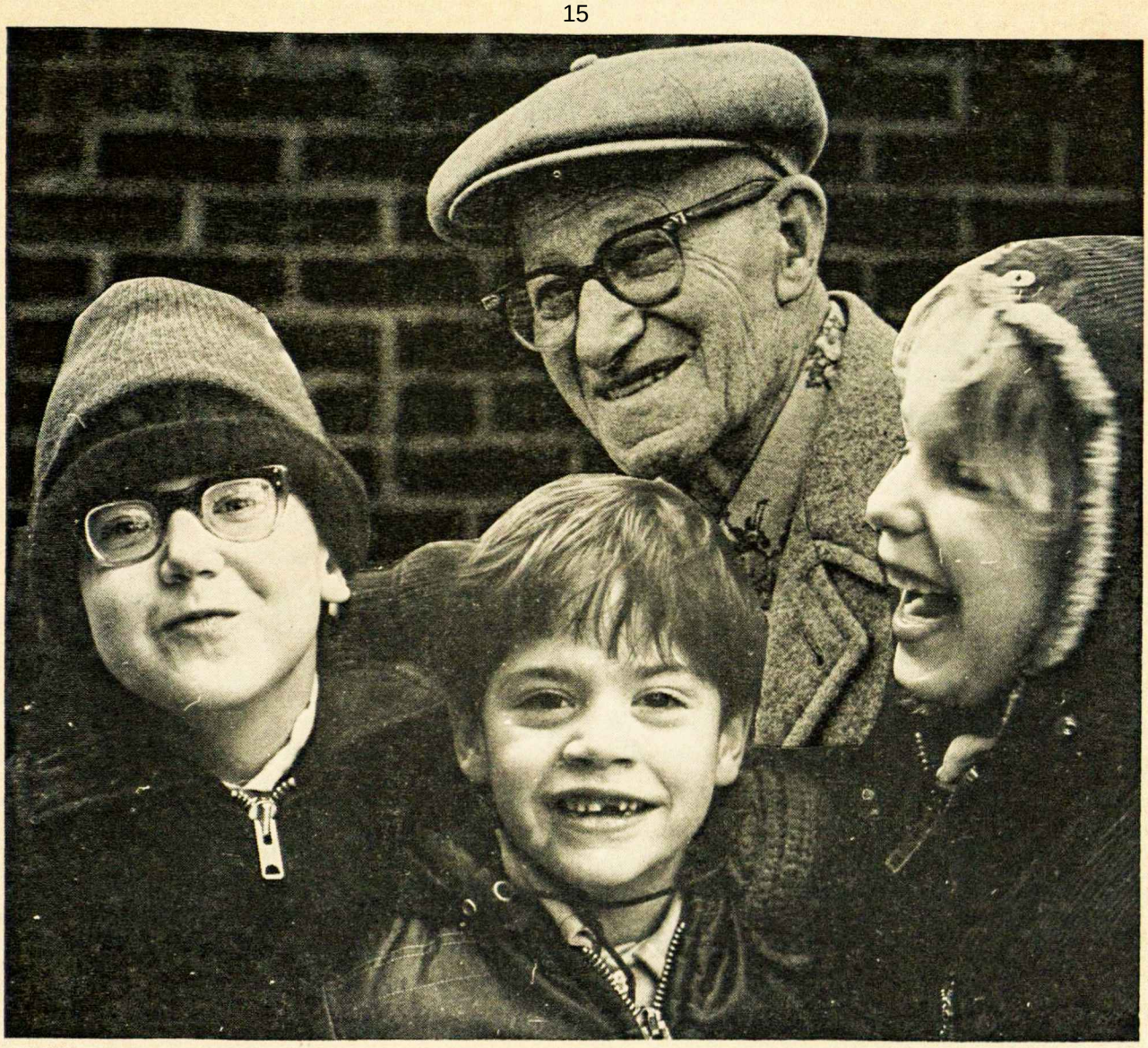

Ką moko mus psalmės

KARTŲ RYŠYS IR PAVELDĖJIMAS KAIP TAUTINĖS SĄMONĖS APRAIŠKA

KUN. VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

Keletą paskutinių metų man buvo progos gerokai įsigilinti į psalmes. Tai atsitiko dėl to, kad aš buvau pakviestas prisidėti prie bendro darbo paruošti naujo mišiolo vertimą lietuvių kalba. Naujuose Mišių tekstuose yra įvesta nauja dalis tarp lekcijos ir evangelijos, būtent psalmė, kuri yra kalbama pakaitomis skaitytojo su visais Mišių dalyviais. Tiesą sakant, šis psalmės įvedimas nėra esminė naujenybė Mišiose, nes ir senovėje tarp lekcijos ir evangelijos būta psalmės. Tai liudija jos liekana ligšioliniame mišiole. Čia buvo pasilikęs tik vienas kitas psalmės posmas. Tačiau jis buvo pasidaręs vien muzikinio išpildymo tektas. Kadangi žmonės lotyniškai nesuprato, jo idėjinė prasmė senose Mišiose nebuvo ryški.

Visai kita būklė susidarė, kai Mišios laikomos dalyviams suprantama kalba. Psalmė dabar darosi savaiminga Mišių dalis, Senojo Testamento religinės poezijos gabalas, kuris jungia mus su gilios senovės prieškrikščioniško žmogaus religinio išgyvenimo išraiška. Psalmių posmus modernioms Mišioms atrinko, matyt, prityrę Senojo Testamento kultūros žinovai.

Psalmių įvedimas Mišioms kelia mums uždavinį jas suprasti. Tai nelengva. Psalmių poetai, kaip ir kitų kultūrų poetai, yra labai kondensuotos išraiškos žmonės — daug turinio pateikia labai suglaustai. Daug dalykų jie visiškai nepasako, palikdami tai tarp eilučių, suprasdami, kad tos tiesos visiems ir be

Kodėl verta jausti ryšį su proseneliais?
Jų apsisprendimai padarė įtakos mūsų gyvenimui.
Kodėl verta jausti atsakomybę ateisiančioms kartoms?
Mūsų apsisprendimai padarys įtakos jų gyvenimui.

pasakymo yra žinomos, nes jos yra bendras tos kultūros turtas. Viena iš tiesų, kurią psalmių autorius laiko visų bendru lobiu, yra visuomenės požiūris į gyvą ryšį tarp kartų.

KARTŲ RYŠYS

Skaitant Senąjį Testamentą, krinta į akis tų rašytojų savotiškas istorijos supratimas. Kai ano meto žmogus, praėjus net keletui šimtų metų nuo žydų tautos perėjimo per Raudonąją jūrą, mąsto apie tą įvykį, jis galvoja apie tai, kaip apie asmeniškai jį liečiantį atsitikimą. Jis yra įsisąmoninęs, kad jo asmeniškas likimas tame įvykyje buvęs įimtas ir išspręstas. Jis pats tam tikra prasme ten yra buvęs.

Kitas, panašios prasmės Senojo Testamento žmogaus dvasios bruožas, tik liečiąs ne praeitį, bet ateitį, yra ypač pastebimas pas patriarchus. Kai jie gauna didingus Dievo pažadus, teigiančius, kad jų ainija bus tokia plati ir gausi kaip pajūrio smiltys, tai jie neliauja tikėję tuo pažadu net tada, kai jie savo gyvenime nieko panašaus nesulaukia. Jiems ir būsima ateitis yra realybė .Taip pat Jeruzalės karaliai nesiliauja tikėję Dievo pažadu, kad visos tautos gravituos į Jeruzalę nepaisant to, kad jiems sunku apginti Jeruzalę nuo sunaikinimo.

Kai turime tai prieš akis, tai Senojo Testamento poezija, apgiedanti šiai tautai Dievo reikšmę, besitęsiančią per kartų kartas, įgauna daugiau realumo, negu mes jai suteiktume žiūrėdami vien individualistiniu požiūriu. Nors žydas, apskritai imant, stipriai išgyvena savo individualią reikšmę, net stipriau negu nežydas, tačiau savo santykyje su Dievu jis nestovi vienas. Jis yra kartu su visa savo tautos praeitimi ir visa jos ateitimi, kurios detalių jis arba nežino, arba net suklysta, apie jas svajodamas, bet kurios prasmės didybe jis tiki.

Čia mes prieiname paslapties, kodėl žydų tauta praktiškai yra nesunaikinama. Kai kas norėtų manyti, kad žydų tautos gajumas kyla iš to, kad ji turi skirtingą religiją ar skirtingą kalbą. Iš tikrųjų ne čia yra jos tvirtybės pagrindas. Šie skirtingumai yra tik pasėka. Tikroji jų tvirtybės priežastis yra žydų sugebėjimas suvokti save, kaip visuomenę su praeitim ir ateitim. Tauta žydui nėra vien dabar jo gyvenama karta. Ir jos praeitis šiandien yra jam gyva. Tauta taip pat yra gyva jam ir kaip ateitis. Jos laimės pažadas išsipildys nepaisant to, kad dabartinėje kultūrinėje ir politinėje situacijoje tam duomenų nesimato.

Šitokiu būdu mes prieiname ir prie to savaimingo žydų tautos bruožo, kad ji yra Dievo išrinktoji tauta. Tauta negali būti Dievo partneriu ir dėl to pasidaryti jo išrinktoji tol, kol ji save išgyvena tik kaip vienos kartos apraišką. Paliekant šiuo atveju nuošaly Dievo apvaizdos tikslus ir uždavinius, kuriuos jis turi žydų tautai, grynai etnologiniu požiūriu tenka aukštai vertinti tokią visuomenę, kuri sugeba save suvokti ne tik kaip dabartį, bet kartu ir kaip praeitį bei ateitį ir šiame suvokime realiai apsigyventi.

PAVELDĖJIMO SĄVOKA

Pasisavinus žydų tautos tolydumo sampratą, šitokie XXIII psalmės posmai įgauna mums realesnės prasmės:

Viešpaties planas tebestovi tvirtas nuo amžių,
jo minties planai tebeveikia iš kartos karton.
Kaip laiminga yra tauta, kurią Viešpats, jos Dievas, yra palaiminęs;
tauta, kurią jis išsirinko savo paveldėjimui.
(11-12 eilutės)

Šios poezijos autorius apreikštą asmeninio Dievo tikėjimą suvokia kaip einantį iš kartos karton. To pasėkoje atsiranda pas jį kitas laiko slinkties žodis: paveldėjimas. Jis gali reikšti du dalykus: arba Dievas paveldi tautą karta iš kartos, arba tauta karta iš kartos paveldi Dievą. Kurią paveldėjimo prasmę beimtume, iš abiejų mums gali paaiškėti. kodėl išganymo istorijoje atsiranda toks dalykas, kaip išrinktoji

tauta. Ji yra tikėjimo išgyvenimo tęstinumo apraiška, kuri, kaip dvasinis turtas, persiduoda iš kartos karton.

Jeigu apie kurią tautą sakoma, kaip apie Dievo paveldimą, tuojau kyla klausimas, o kaip yra su kitomis tautomis. Ar jos nėra išskiriamos iš Dievo palaimos? Tarsi atsakydamas į šį klausimą tos pačios psalmės autorius toliau sako:

Viešpats žvelgia iš dangaus žemyn,
matydamas visus žmonių vaikus.
(13 eil:)

Ir toliau įsakmiai tai patvirtina 18 ir 19 eilutėse:

Įsidėmėk gerai: Viešpaties akis
į tuos, kurie jo bijo;
į tuos, kurie pasitiki jo gerumu
kad išgelbėtų juos iš mirties
ir jų gyvybes iš Alkanojo.

Taigi, Dievo paveldėjimas nieko neišskiria. Dėl to šį paveldėjimo žodį reiktų suprasti taip, kad ta tauta ar tie žmonės, kurie sugeba liudyti tikėjimą karta iš kartos, yra Dievo paveldėjimas.

Tikėjimas, paveldimas karta iš kartos, sukuria du labai reikšmingus dalykus. Jis kuria tai, ką mes šiandien suprantame išrinktąja tauta, greičiau Dievo tauta, kaip dabar sako II Vatikano formulavimai. Bet jis kuria ir kitą dalyką, būtent pačią tautą, kaip ilgaamžę istorinę realybę. Visuomenė, kuri sugeba paveldėti ir ateinančioms kartoms perduoti savo dvasinį lobį, tuo pačiu kuria save, kaip būtybę, einančią karta iš kartos. Kitais žodžiais betariant, sugebėjimas paveldėti kultūrą ir ją paliudyti ateinančioms kartoms, kuria tautą.

PRAĖJUSIŲ KARTŲ REIKŠMĖ MŪSŲ GYVENIMUI

Gali kai kas sakyti, kad šis galvojimas yra vien dvasinė struktūra, nedaug ką bendro turinti su gyvenimo realybe. Kiekvienas žmogus pats gema, gyvena ir miršta. Jo ryšys su praeitimi ir ateitimi neturi tokio realumo, kaip jo paties gyvenimo apsisprendimai.

Neneigiant didelės mūsų apsisprendimų reikšmės ir mūsų toli siekiančios asmeninės nepriklausomybės, vis dėlto reikia pripažinti, kad praeitų kartų apsisprendimai turi taip pat lemiančios reikšmės mūsų gyvenimui. Pasvarstykime pvz. tokį klausimą: Ar Žalgirio mūšis turi pasėkų mūsų gyvenime? Ar tie faktai, kad daugelis tautų buvo sutelkta šiam žygiui, ir šio žygio išeitis yra prisidėjusi prie to, kad mes kultūriškai, politiškai ir religiškai esame toki, o ne kitoki? Jeigu mes galėtume atsekti savo asmeninę generacijų istoriją, žinoma, mes galėtume atsakyti į šį klausimą vienaip ar kitaip, tačiau pats klausimo pastatymas mums labai aiškėtų. Mes suprastume, kad ne tik toks plataus masto įvykis kaip Žalgirio mūšis, bet visa eilė kasdieninių įvairių praėjusių kartų žmonių apsisprendimų ar pasirinkimų, kaip pvz. vedybų, gyvenamos vietos ar darbo, yra prisidėję prie to, kad mūsų ameniškas gyvenimas susiformavo šitaip, o ne kitaip.

Teisingas yra Arnold J. Toynbee pasakymas apie tarpusavę tautų reikšmę: jokia Europos tauta ir valstybė negali pateikti istorijos, kuri pati viena save išaiškintų (t. y. be kitų tautų įtakos). Panašiai tenka pasakyti apie kiekvieną žmogų, kiek tai liečia jo praeitį. Niekas nėra nepriklausomas nuo savo tautos buvusių istorinių įvykių sekmės.

Reikia tik gerai įsimąstyti į kartų ryšius, panašiai kaip psalmių poetas, ir mūsų pačių gyvenimas pasirodys, iš vienos pusės, priklausomas nuo praeities, o iš kitos, ateitis — gal būt, ne kartą ir didelė — priklauso nuo mūsų šiandieninio eilinio apsisprendimo.

Gali kai kam atrodyti fantastiškas kiekvieno mūsų ryšys su Žalgiriu (nors žydui neatrodė fantastiškas jo ryšys su perėjimu per Raudonąją jūrą), bet vargiai ar kas drįstų abejoti, kaip daug formuojančios ir nulemiančios mūsų gyvenimą reikšmės turėjo lietuvių tautos apsisprendimas šio šimtmečio pradžioje. Jei ne ši nepriklausomybė, įsteigta ir iškovota, su visu savo kultūriniu ir politiniu turiniu, mūsų pačių kultūrinė būklė būtų susidariusi kitokia.

Kodėl mes apie tai rašome? Tai rašome dėl to, kad skirtumas tarp kartų šiuo metu amerikietiško jaunimo gyvenime yra pertempiamas. Žinoma, nėra reikalo, kad jaunimas dainuotų tik tas pačias dainas, kurias dainavo jų tėvai, kai buvo jauni. Bet iš kitos pusės, jei jaunimas manytų, kad jų žmogiškumas prasideda tik su jais, kad jie neturi savo kultūrinių šaknų, jie nuskurdintų ne tik save, bet ir žmogiškumą apskritai.

Didysis lietuvių tautos švietėjas ir blaivintojas, kurio pastangos ne tik nulėmė, kad Lietuva tapo katalikiška, bet kuris išugdė ir dvasią ir vadus, kurie įgalino Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, buvo žemaičių vyskupas **Motiejus Valančius**. Lyg paties Dievo tam tikslui atsiųstas jis gimė 1801 m. vasario 16-tąją dieną. Valančius buvo ypatingų gabumų veiklos žmogus. Paskirtas Telšių vyskupu, jis pirmučiausia pradėjo steigti mokyklas, nes mokytus žmones daug sunkiau pavergti nei tamsuolius. Rusų valdymo laikais lietuviškų mokyklų steigimas buvo labai sunkus. Kur Valančiui nepasisekė išrūpinti mokykloms valdžios leidimą, jis jas statydino be leidimo; kur galėjo, išgavo dvarininkų paramą. Jis turėjo nemažą įtaką su caru ir dvarininkais, o lietuviai valstiečiai jį taip mylėjo ir jo klausė, jog Kauno gubernatorius šitaip apie jį skundėsi carui: "Vyskupo Valančiaus laikomas neklaidingumas, panašiai kaip Švento Tėvo, apgaubė jį šiame mažyčiame katalikų pasaulyje bendra aklo pasitikėjimo aureole".

•

Kelis metus po Valančiaus mirties, mūsų tauta vėl susilaukė švietėjos iš Žemaitijos. 1874 m. vasario 24 d. gimė rašytoja ir pedagogė **Marija Pečkauskaitė**. Valančius buvo kilęs iš valstiečių; Pečkauskaitė buvo kilusi iš dvarininkų. Valančius išmokė tautą rašto ir auklėjo labai dalykiškai; Pečkauskaitė gi davė tautai literatūros pažengti į antrąją pakopą. Ji Lietuvai pateikė vakarų pasaulio psichologinį-pedagoginį mokslą. Savo trumpuose pasakojimuose ir apysakose ji vaizdavo perėjimą iš dvaro į kaimą, iš bajoriškosios Lietuvos į valstietinę. Ji padėjo ir dvarininkiją įtraukti į Lietuvos atstatymą.

•

Tokioje begimstančioje tautoje 1911 metų vasario mėnesį pasirodė **pirmasis "Ateities numeris**. Iš kur kilo vardas žurnalui? Pasak kun. Ylos (žr. "Ateitininkų Vadovą"), labai paprastai: "Ateities" vardą pasirinko Kauno moksleiviai. Nuo 1910 rugsėjo mėnesio jie tuo vardu leido rankraštinį laikraštėlį. Tuo metu juos globojęs kan. Povilas Dogelis palaikė ryšius su lietuviais, studijuojančiais Prancūzijoje ir Šveicarijoje. Iš jų buvo gavęs tų kraštų katalikų jaunimo laikraščių — "L'Avenir" ir "Die Zukunft". Tuo pačiu "Ateities" vardu ("The Future") leido savo laikraštėlį ir Anglijos katalikų jaunimas. Kadangi katalikų jaunimo tikslai nemaža dalimi sutapo su Kauno moksleivių gairėm, nenuostabu, kad ir Kauno moksleiviai savo laikraštėlį pavadino "Ateitimi".

•

Tuo būdu, Lietuvai bundant ir bruzdant, politinės ir pasaulinės aplinkybės taip susiklostė, kad 1918 metų vasario 16-tą dieną yra paskelbiamas **Lietuvos nepriklausomybės aktas**. Kadangi ateitininkai vaidino nemažą rolę tautos atgimime, visai natūralu, kad Nepriklausomybės Akto signatarų tarpe randame Kazimiero Bizausko ir Prano Dovydaičio parašus.

•

Vasario 16 diena mūsų tautai lemtinga dar ir tuo, kad tą dieną 1927 metais, su Lietuvos Patriarcho ir Nepriklausomybės Akto signataro **dr. Jono Basanavičiaus** mirtimi lyg ir pasibaigė viena Lietuvos istorijos epocha. 1883 metais Spaudos Draudimas grasino visiškai išnaikinti lietuvių tautą. Nebeužteko Valančiaus pastangų lietuviams duoti spaudos. Todėl tais metais, Basanavičius su keliais kitais pradėjo leisti "Aušrą". Tame laikraštyje jis aiškiai nurodė lietuviams, kas gręsia jų tautai ir kaip ginti ir puoselėti savo tėvų kalbą ir papročius. Jis aktyviai įsijungė į politinę veiklą, pradėjo ją organizuoti ir tol neatlyžo, kol neiškovojo Lietuvai nepriklausomybę.

ISTORIJA KARTOJASI

SAULIUS GIRNIUS

Katalikų Bažnyčios priespauda rusų okupuotoj Lietuvoj XIX amžiuje

Neseniai išleista Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika vaizdingai parodo šių dienų katalikų Bažnyčios ir bendrai tikinčiųjų vargingą padėtį. Tačiau dabartiniai religiniai suvaržymai nėra naujas reiškinys: daugumas priemonių, kurias sovietinė valdžia dabar naudoja, buvo išgalvotos ir įvestos rusų carų daugiau kaip prieš šimtą metų. Carų ir sovietų tikslai labai panašūs — sunaikinti katalikų Bažnyčios įtaką Lietuvoje, kad būtų lengviau įvesti savo ideologiją: caristiniais laikais — rusų stačiatikių tikėjimą, o šiandien — komunistinį ateizmą.

— *Red.*

Pradedant su trečiuoju Lenkijos-Lietuvos padalinimu (1795 m.), Rusijos carai visaip mėgino sužlugdyti katalikų Bažnyčią. Šiuos bandymus ar skirtingus sumanymus galima logiškai suskirstyti į keturius laikotarpius: 1. nuo 1795 iki 1831 m.; 2. nuo 1832 iki 1863 m.; 3. nuo 1864 iki 1904 m.; ir 4. nuo 1905 iki 1914 m.

Iš pradžių carai tenkinosi tiktai mėginimais atpalaiduoti katalikus nuo Romos ir padaryti Bažnyčią tiesioginiai priklausomą rusų valdžiai. Iš esmės buvo bandoma padaryti tai, ką caras Petras Didysis padarė su stačiatikių Bažnyčia, kai panaikino metropolito galią ir įsteigė pasauliečių tvarkomą Šventąjį Sinodą tvarkyti Bažnyčios reikalus. Caras įsteigė katalikų reikalams kolegiją, kuri turėjo būti Bažnyčios aukščiausias autoritetas su teise skirti vyskupus ir tvarkyti visus santykius su Vatikanu. Neatsiklausęs popiežiaus, caras įkūrė Mogilevo arkivyskupiją ir prie jos prijungė Vilniaus ir Žemaičių vyskupijas. Betgi visas dėmesys buvo nukreiptas į Bažnyčios aukštesnę hierarchiją ir, išskyrus keletą vienuolynų žemių sekuliarizavimo, carai nesikišo į vietinius bažnytinius reikalus ir nekliudė Bažnyčios veiklai.

Antras laikotarpis prasidėjo su 1831 m. sukilimo numalšinimu ir buvo daug mažiau tolerantiškas. Laikydamas "stačiatikystę, patvaldystę ir tautiškumą" esminiais jo valdymo pagrindais, caras Mykolojus I bandė panaikinti lenkų-katalikų įtaką šiose žemėse ir padaryti jas neatskiriama Rusijos imperijos dalim. Buvo įvesti įvairiausi katalikų suvaržymai: valdžia uždarė du trečdalius vienuolynų ir visas parapines mokyklas, įvedė pamokslų cenzūrą, sekuliarizavo bažnyčių žemes bei turtus ir įsteigė kunigams algas, kad jie labiau priklausytų nuo valdžios. Kunigų seminarijose buvo įvesti privalomi rusų kalbos ir istorijos kursai; bažnyčių remontai ir kryžių statymas be gubernatoriaus leidimo buvo uždrausti. Betgi vietinė administracija pasiliko lenkų ar visiškai sulenkėjusių lietuvių katalikų dvarininkų rankose, kurie nesistengė šiuos įstatymus užlaikyti ar net juos visiškai ignoravo.

Sekančio sukilimo numalšinimu 1863 m. prasidėjo trečiasis laikotarpis, kuris pasižymėjo griežčiausiais suvaržymais. Bajorų savivaldybė buvo panaikinta, įvedant grynai rusišką vietinę valdžią, kuri stengėsi griežtai prižiūrėti visus įstatymus. Buvo bandoma kuo greičiau surusinti kraštą. Atvyko daug rusų kolonistų ir valdininkų. Caras uždraudė spausdinti lietuviškas knygas lotyniškom

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

raidėm ir bandė įvesti rusiškąją graždanką. Tačiau, lietuviai nepasidavė šiai priespaudai. Jie įsteigė Prūsijoje spaustuves, kurios spausdino knygas bei laikraščius, gaivinančius lietuvių tautinę sąmonę.

Ketvirtasis laikotarpis, kuris tęsėsi iki Pirmojo pasaulinio karo, buvo labai panašus į pirmąjį. Beveik visi Bažnyčios suvaržymai buvo panaikinti ir religinis tolerantiškumas buvo vėl įvestas. Lietuvių katalikų pagrindinis priešas šiame laikotarpyje daugiau nebuvo rusų valdžia, bet lenkai, kurie nenorėjo pripažinti lietuviams teisę naudoti savąją kalbą religinėse pamaldose.

Šiame rašinyje aš daugiausia liesiu trečiąjį laikotarpį ir apsiribosiu tiktai tiesioginiais Bažnyčios ir katalikų suvaržymais. Tad neliesiu tokių reikšmingų dalykų, kaip kunigų vaidmens slaptų knygų spausdinime Prūsijoje ar bendrai kunigų veiklos Lietuvos tautiniame atgimime.

CARŲ POLITIKA

Labai dažnai yra klaidingai teigiama, kad carų vidinė politika buvo grindžiama religiniais ir tautiniais motyvais ir kad buvo bandoma surusinti visus nerusus. Daugumas Rusijos imperijos gyventojų buvo nerusai, kurių dalis, kaip Livonijos vokiečiai, nors ir nebuvo rusai stačiatikiai, buvo laikomi ištikimi carui. Net visi katalikai nebuvo suvaržomi: Volgos vokiečiai ir armėnai katalikai galėjo laisvai veikti, nes antikatalikiški įstatymai Lietuvoje jų nelietė. Šimtmečiais palaikiusi artimus ryšius su Lenkija, Lietuva buvo laikoma neištikimos Lenkijos dalis, su kuria rusai buvo kovoję keletą šimtų metų. Beveik visi bajorai kalbėjo tiktai lenkiškai ir save laikė lenkais. Kunigų seminarijose kursai buvo dėstomi lotynų ir lenkų kalbomis ir gal tiktai valstiečiuose teberuseno pilnai nepabudusi lietuviška tautinė sąmonė. Žvelgdami į Lietuvos kunigaikštystės tolimą praeitį ir matydami, kad "gudų" kalba buvo naudojama kaip oficialioji raštinė kalba, rusai iškėlė mintį, kad Lietuvos žemės iš esmės buvo rusiškos, tiktai lenkų ir katalikų suviliotos ir atskirtos nuo bendro rusų kamieno. Panaikinus šias svetimas įtakas, šios žemės vėl priimtų rusų kalbą bei stačiatikybę ir būtų ištikimos Rusijos imperijai.

MURAVJOVAS KORIKAS

1831 ir 1863 m. revoliucijos parodė, kad bajorai buvo neištikimi ir tebesvajojo apie nepriklausomos Lenkijos-Lietuvos atstatymą su 1772 metų sienomis. Numalšinti antrąjį sukilimą caras Aleksandras II paskyrė Mykolą Muravjovą "Koriką", kuris ir nustatė gaires rusų valdžios santykiams su Lietuva iki 1904 metų. Muravjovas laikė lenkus dvarininkus ir katalikus kunigus pagrindiniais sukilimo pradininkais ir dėl to stengėsi jų įtaką sunaikinti. Kaip pavyzdį, keletą dienų po atvykimo į Vilnių jis įsakė sušaudyti du kunigus, kurie buvo perskaitę revoliucinį atsišaukimą bažnyčiose. Muravjovas išreiškė savo pažiūras į kunigus oficialiame pranešime carui: "Katalikų tikyba šiame krašte nėra tikyba, bet politinė erezija. Romos katalikų vyskupai, kunigai ir vienuoliai nėra dvasiškiai, bet politiniai agentai, skleidžią neapykantą Rusijos valdžiai". Tad nėra keista, kad kunigai nukentėjo daugiau negu bet kokia kita grupė: Žemaičių vyskupijoje iš 654 kunigų 107 buvo valdžios nubausti ar pabėgo nuo bausmių.

PRIEŠ VYSKUPUS

Katalikų Bažnyčios centralizuota struktūra ir griežtai nustatyta hierarchija palengvino rusų valdžiai kontroliuoti ją. Kontroliavimas vyskupų, kunigų ir seminarijų buvo natūrali pradžia tvarkyti visą Bažnyčią — pirmutinės valdžios pastangos buvo nukreiptos kaip tik ten. Kaip anksčiau minėjau, carai nenorėjo pripažinti popiežiaus teisę tvarkyti katalikų reikalus jų žemėse. Ilgiausiai besitęsią ginčai tarp caro ir popiežiaus buvo dėl vyskupų paskyrimo. Abi pusės nenorėjo nusileisti ir tik retai pavykdavo surasti priimtinus kandidatus. Per 110 metų laikotarpį (1808-1918) Vilniaus vyskupija turėjo vyskupą tik apie 40 metų; gi keturi jos vyskupai buvo rusų pašalinti ir ištremti į Rusiją. Žemaičių vyskupijoje reikalai buvo geresni; nors per 19-tąjį amžių buvo tik trys vyskupai, jiems pavyko labai ilgai valdyti: J. Giedraitis 1803-1838, M. Valančius 1850-1875 ir M. Paliulionis 1881-1903. Neatsiklausius popiežiaus, 1864 metais Žemaičių vyskupijos centras buvo perkeltas iš Varnių į Kauną, kad policijai būtų lengviau sekti vyskupą Valančių. Valančiui buvo uždrausta keliauti po savo vyskupiją ir net išvažiuoti iš Kauno, bet, nors ir buvo policijos sekamas, jis vis tiek įstengė vadovauti kovai prieš Bažnyčios varžymus ir bandymus rusinti kraštą. Vatikanui vis dėlto pasisekė paskirti vyskupus, kurie nepataikavo rusų valdžiai, bet kovojo prieš jos sumanymus. Tai buvo viena pagrindinių priežasčių, kodėl katalikų Bažnyčiai pavyko atsispirti rusų priespaudai.

PRIEŠ SEMINARIJAS

Suprasdama svarbą seminarijų, kaip kunigų auklėjimo centrų, rusų valdžia griežtai bandė jas prižiūrėti. Jau Mykolo I laikais buvo įvesti privalomi rusų kalbos ir istorijos kursai, kuriuos turėjo mokyti rusai, dažnai net ne katalikai. Švietimo ministerija turėjo prižiūrėti šių kursų egzaminus, kurių neišlaikęs seminaristas negalėjo baigti seminarijos. Per 1863 m. sukilimą seminarijos buvo uždarytos, o 1864 m., paskelbęs, kad buvo kunigų perteklius, Muravjovas uždraudė seminarijoms priimti naujus kandidatus. Šis draudimas tęsėsi iki 1871 m., bet ir po to valdžia ribojo seminaristų skaičių.

Tuo pačiu laiku gubernatorius uždraudė vyskupui įšventinti seminariją baigusius klierikus. Jis reikalavo, kad prieš kiekvieną įšventinimą būtų

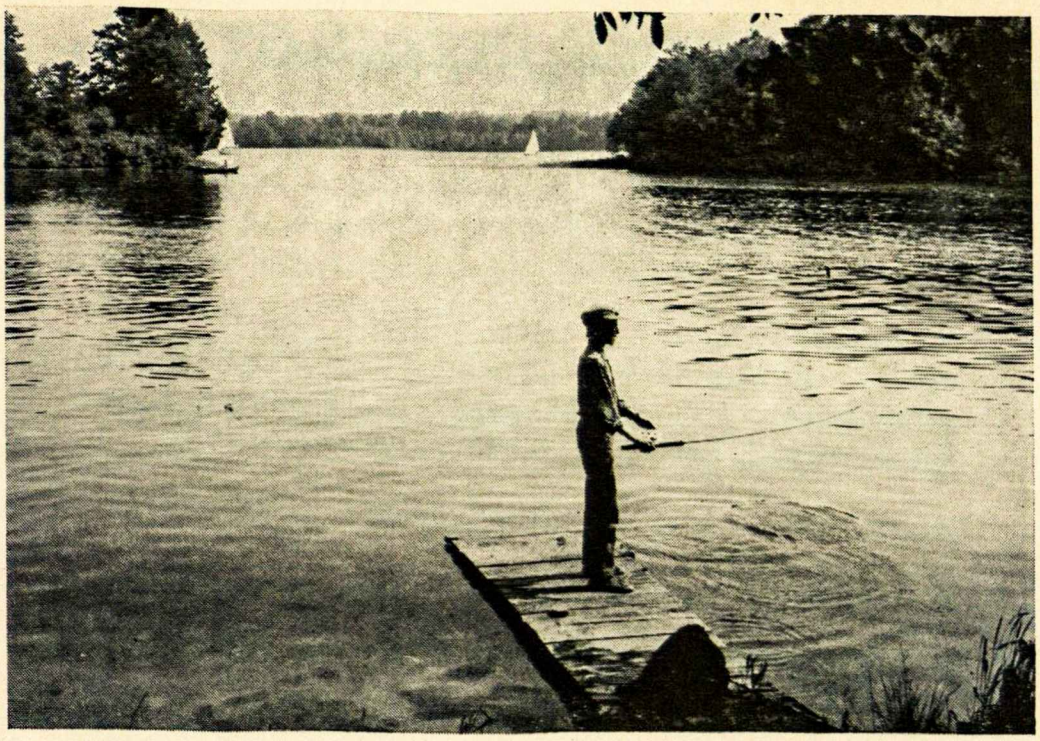

GIMTOJI KALBA

Janina Degutytė

Iš kopų šnabždesio su debesim ir
prošvaistėm,
Iš marių virpulio ir ežerų nendrelių,
Iš duonos kvapo ir miškų giesmės
Kalba gimtoji lūposna įdėta.

Pilėnų laužuose išdeginta, išlydyta,
Su perregima gintaro šviesa
Ji — motinos baudžiauninkės
lopšinėse,
Ji — Pirčiupio smėlynų raudose...

Lietuviškai geltonos pievos šneka
Ir tie mediniai nupilkėję kryžiai,
Ir aukštos varpinės, ir mažos gatvės,
Sulytais akmenim į dangų atsigrežę.

Lietuviškasis žodis liko kraujo
raidėm
Ant kamerų akmens ir pelenuos
Pasaulio kryžkelėj — prie Nemuno
ir Baltijos —
Likimas motinos kalba dainuos.

---

duotas prašymas, kuriame būtų pasakyta, kur būsimasis kunigas bus paskirtas. Jis nutarė visą eilę koplyčių uždaryti, nes jos nebuvo legaliai įsteigtos, ir dažnai paneigdavo, kad tokioj ar tokioj parapijoj kunigas yra reikalingas. Šis įstatymas drauge su seminaristų apribojimu leido valdžiai apriboti kunigų skaičių. Vilniaus vyskupijoje 1863 -1901 m. laikotarpyje katalikų skaičius pakilo nuo 885.000 iki 1.366.000, bet kunigų skaičius nukrito nuo 597 iki 363. 1860 m. Žemaičių vyskupijoje buvo 885.000 katalikų ir 659 kunigų; 1879 m. — 1.075.000 ir 510, o 1901 — 1.125.000 ir 633.

PRIEŠ KUNIGUS

Prieš sukilimą kunigų skyrimas buvo grynai vyskupo rankose, nors jis kartais turėdavo perkelti ar nubausti kunigus, jei jie būdavo valdžios apskundžiami. Tačiau kartu su reikalavimais gauti leidimą įšventinti kunigus buvo pradėta reikalauti, kad visi kunigų paskirimai, paaukštinimai ar pažeminimai turėjo būti gubernatoriaus patvirtinti. Tuo būdu gubernatorius galėjo dalinai tvarkyti kunigų elgesį: valdžiai nepaklusnus kunigas dažnai negalėdavo gauti paaukštinimo ar būdavo paskirtas į mažą parapiją. Valdžiai palankus kunigas galėdavo neklausyti vyskupo ir vis tiek žinoti, kad vyskupas negalės jo nubausti. Tuo būdu buvo bandoma sumažinti vyskupo galią.

Valdžiai vis dėlto neužteko tiktai tvarkyti kunigų paruošimą ir paskirimus: reikėjo juos kontroliuoti ir kitose srityse. Kunigas negalėjo išvažiuoti iš savo parapijos be policijos leidimo ir buvo atsitikimų, kad kunigui nebuvo leista keliauti į miestą pas daktarą. Taip pat dažnai buvo kunigams uždrausta važiuoti į kaimyninius miestelius dėl atlaidų ar net kalėdoti. Antrajame laikotarpyje buvo pradėta kištis į tiesioginius bažnytinius rei-

UŽ LAISVĘ VERTA RIZIKUOTI

Aš nesijaučiu kaltas, nes savo tėvynės, Lietuvos, neišdaviau. Rusijos, kuri vadinama Sovietų Sąjunga, aš nelaikau savo tėvyne... Aš prašau, kad Sovietų Sąjunga mano kraštui, Lietuvai, grąžintų nepriklausomybę...

Aš esu tikintis katalikas. Jeigu aukščiausias teismas nuteis mane mirties bausme, norėčiau, kad būtų pakviestas kunigas ir jis man suteiktų paskutinį patepimą.

— Iš Simo Kudirkos gynimosi kalbos, pasakytos 1971. V. 20 teisme Vilniuje.

Daug vyrų mano barake yra buvę partizanais... latviai, lietuviai, estai, ukrainiečiai... Senesni kaliniai... narsūs, pasišventę; jie buvo man apaštalai. Jie davė man stiprybės. Jie tebetikėjo savo kraštų nepriklausomybe. Ir jie tikėjo Dievu. Per juos mano gyvenimas niekad nebebus toks pat. Jie paseno kalėjime. Jie prarado viską, ką žmogus myli gyvenime — savo šeimą, savo namus,

---

kalus. 1832 m. buvo įvesta pamokslų cenzūra ir net buvo reikalaujama pamokslus skaityti iš specialių knygų. Šie įstaymai buvo daugiau ar mažiau nepaisomi. Valančius nudelsė lietuvių kalba rinkinių leidimą ir ragino kunigus "išversti" pamokslus iš kitų kalbų ar duoti "katechizmo išaiškinimus", kurie buvo leidžiami. 1864 m. Muravjovas vėl įsakė Valančiui paruošti dvejų pamokslų rinkinių lietuviškus vertimus, bet pirmi tomai išėjo tiktai 1869 m. dalinai, nes labai ilgai užtruko išversti tekstą į rusiškas raides.

1868 m. vidaus reikalų ministeris išleido naujus pamokslų įstatymus: kunigams buvo uždrausta kalbėti apie politiką ar apie kitas religijas, tiktai klebonas turėjo teisę sakyti pamokslus, bet tiktai sekmadieniais ir tada tik vieną kartą, tiktai kunigai su aukštesniais teologijos laipsniais turėjo teisę sakyti pamokslus po cenzūros. Valančius atsisakė savo kunigams pranešti apie šiuos įstatymus ir iškovojo klebonų pavaduotojams teisę sakyti pamokslus. Nepajėgdami surasti tinkamą cenzorių pamokslams lietuvių kalba, 1871 m. valdžia paskyrė Valančių toms pareigoms. Policijai buvo pavesta klausyti ir aprašyti pamokslų turinį. Tačiau dažnai policininkų lietuvių kalbos žinojimas buvo toks silpnas, kad jie nepajėgdavo suprasti pamokslų ir dėl to kunigai kartais buvo baudžiami už visiškai nekaltus pamokslus.

KRAŽIŲ SKERDYNĖS

Lietuvoje per didžiąsias religines šventes buvo ruošiamos bažnytinės procesijos su vėliavomis ir kryžiais per miestelių gatves. 1866 m. generalgubernatorius uždraudė bažnytines procesijas gatvėse; miestuose procesijos galėjo būti laikomos tiktai bažnyčiose, o miesteliuose bei bažnytkaimiuose ir šventoriuje. Šis įstatymas iš esmės panaikino procesijas miestuose. 1867 m. procesijų sąvoka buvo praplėsta, uždraudžiant laikyti "nepaprastas" laidojimo procesijas (procesija "paprasta", jei eina vienas kunigas ir nešamas kryžius; kas virš to, tai "nepaprasta").

Nepasitenkindami kunigų ir apeigų suvaržymu, rusų valdžia įvedė įstatymus, reikalaujančius gubernatoriaus leidimo bažnyčių statymui ar net mažiausiam jų pataisymui. Tie leidimai tik retai buvo duodami. Buvo atsitikimų, kad buvo

savo kraštą, savo tapatybę, savo jaunystę. Likęs pasaulis nė nežino, kad jie egzistuoja. Jie ten atvyko taip jauni, kad net nebuvo patyrę pirmo pabučiavimo virpesio. Aš negaliu savęs su jais lyginti. Aš esu nykštukas palygint su jais. Aš patyriau, kas yra didvyris. Jūs skaitot apie juos Solženicino knygoj, bet jūs skaitot šiltam kambary su savo šeima aplink. Tai negali pakeisti jūsų širdies. Jūs nueinat ir pamirštat. Bet aš prisiekiau, kad aš jų nepamiršiu.

Tik atsiradus lėktuve, pakeliui į Ameriką, pagaliau suvokiau, kas atsitiko — aš buvau žmogus, išeinąs iš urvo ir buvau apakintas šviesos.

Išsprukau iš vampyro nagų. Mano tikslas pagaliau buvo pasiektas. Laisvė buvo tokia plona vena, kuri galėjo būti pertraukta bet kuriuo metu. Nusileidžiant į Kennedy aerodromą pajutau, kad toji vena buvo stipri, turtinga ir pilna kraujo.

Aš nesu kas nors ypatingo. Aš tik šokau... ir galų gale man pasisekė. Bet aš nesu vienintelis. Ir tai su manim nepasibaigė. Nes dar šiuo metu jie šoka į laisvę visame pasaulyje.

— Iš interviu su S. Kudirka, "Chicago Tribune", 1974.XII.3

---

draudžiama nupirkti naują varpą ar net sutaisyti bažnyčios tvorą, nekalbant apie svarbesnius remontus. Nemaža bažnyčių, ypač tos, kurios priklausė vienuolynams, buvo uždarytos ar perduotos stačiatikiams. Tokie uždarymai sukėlė labai didelį žmonių pasipiktinimą; pvz. Kęstaičiuose ir Kražiuose žmonės pasipriešino, kai policija bandė uždaryti jų bažnyčias. "Kražių skerdynės" ypač supykdino lietuvius katalikus, pasidarydamos rusų priespaudos simboliu.

Lietuvoje prie namų, kelių ir bažnyčių būdavo daug kryžių ir rūpintojėlių, duodančių Lietuvai katalikišką atspalvį, visiškai skirtingą nuo Rusijos. Norėdami tai panaikinti, valdžia uždraudė statyti kryžius kitur, ne kapinėse. Šis draudimas net lietė kryžius žmonių kiemuose. Kunigai, tokius kryžius pašventinę, buvo baudžiami. Šis įstatymas labai erzino žmones, bet nieko neatsiekė. Caras jį panaikino 1878 m.

Katalikų Bažnyčią varžantys įstatymai turėjo du tikslus: kontroliuoti ir nusilpinti ją, kad būtų lengviau įvesti stačiatikių tikėjimą. Valdžia tiesioginiai rėmė stačiatikių bažnyčias tiek, kad ji, o ne parapiečiai jas išlaikydavo. Per dvejus metus Muravjovas surinko 500.000 rublių bažnyčių statymams ir taisymams. Šalia to jis paskyrė 400.000 rublių stačiatikių kunigams. Net katalikai valstiečiai turėjo prisidėti prie jų išlaikymo, oficialiai išreikšdami savo "dėkingumą" už išgelbėjimą iš dvarininkų priespaudos ir lenkiškos dvasios. Stačiatikių bažnyčioms buvo duotos specialios privilegijos: jų žemės turėjo būti vienoj vietoj arti prie bažnyčios; valdžios mokyklos turėjo būti steigiamos netoli jų, kad kunigai galėtų būti mokytojais; buvo net uždrausta statyti smukles jų apylinkėje. Mišrių vedybų vaikai turėjo būti auginami stačiatikiais. Visi pamestinukai taip pat turėjo būti stačiatikiai. Kai vysk. Valančius aplankė jų prieglaudą ir mokė juos poterių, jis buvo nubaustas 1.000 rublių pabauda.

ĮSTATYMAI PRIEŠ KATALIKUS

Bandant pritraukti konvertitų, teismai davė lengvesnes bausmes žmonėms, pasižadantiems tapti stačiatikiais. Kai grupė bežemių bajorų išreiškė norą persikrikštyti, Kauno gubernatorius įsakė jiems duoti žemių. Teisių nelygybė ypač išryš-

kėjo, kai Muravjovas uždėjo specialų mokestį kariuomenei išlaikyti: 10 proc. lenkams katalikams ir tik 5 proc. rusams ir vokiečiams. Šis specialus mokestis kartu su kitais mokesčiais sužlugdė daug lenkų dvarininkų. Kad šios žemės nepatektų į kitų katalikų rankas, Muravjovas uždraudė katalikams pirkti žemes ar gauti paskolų. Jis pasiūlė atiduoti ar parduoti šias žemes labai palankiomis sąlygomis rusams, jei jie sutiktų gyventi Lietuvoje.

Katalikams taip pat buvo uždrausta dirbti valdžios ar policijos įstaigose, visi katalikai mokytojai buvo pašalinti ir net katalikai karininkai buvo išsiųsti į kitas Rusijos dalis. Vėliau šie suvaržymai buvo sušvelninti, specialus žemės mokestis buvo panaikintas 1897 m., bet net 1901 m. buvo išleistas įstatymas, leidžiąs katalikams pirkti nedaugiau kaip 60 dešimtinių žemės.

PRIEŠ KATALIKŲ MOKYKLAS

Svarbiausia priemonė rusinti kraštą turėjo būti mokyklos. Iki 1862 m. Valančiaus pastangomis beveik kiekviena parapija turėjo parapinę mokyklą ir tik maža dalis vaikų ėjo į valdžios mokyklas. 1863 m. galutinai uždarius visas parapines mokyklas, buvo įsteigta daugiau valdžios mokyklų, kuriuose buvo vien rusai mokytojai. Nemažas skaičius šių mokytojų buvo stačiatikiai kunigai ar jų seminarijų auklėtiniai, kurie atvažiavo iš visos Rusijos Muravjovo kviečiami. Nors mokiniai atėjo į mokyklas nesuprasdami rusiškai, visos klasės turėjo būti laikomos rusų kalba. Valančiui tačiau pavyko įtikinti valdžią leisti kunigui mokyti tikybą pirmaisiais mokslo metais lietuvių kalba. Kunigai galėjo mokyti vaikus tiktai mokyklos patalpose mokytojų priežiūroje, buvo uždrausta mokyti katekizmo bažnyčiose. Dažnai būdami aršūs stačiatikiai, mokytojai bandė surinkti iš mokinių lietuviškas maldaknyges ir caro dienose varydavo mokinius į pamaldas stačiatikių cerkvėse. Tėvai, bijodami, kad jų vaikai neprarastų tikėjimo, ėmė jų nesiųsti į mokyklas, bet mokė juos namie skaityti ir rašyti.

* * *

Rusų valdžios pastangos sunaikinti Bažnyčios įtaką žmonėse visiškai nepasisekė ir 1904 m. caras pagaliau suprato, kad įvairūs suvaržymai tiktai kėlė žmonių pasipiktinimą ir nustatė juos prieš valdžią. Rusams pavyko sumažinti kunigų skaičių ir pastatyti daugiau stačiatikių bažnyčių, bet nepavyko žmonių nei surusinti, nei paversti juos stačiatikiais. Lietuviai nepasidavė priespaudai. Jie laimėjo kovą.

Saulius Girnius siekia daktaro laipsnio istorijos srityje Chicagos Universitete. Jis yra Chicagos studentų ateitininkų draugovės iždininkas.

LIETUVOS VARDAS

BERNARDAS BRAZDŽIONIS

Lietuva, kai aš tave tariu —
Prieš akis sumirga raštų raštai,
Ir pilna padangė vyturių,
Ir linų žydėjimas be krašto...

Skamba ten seni, šventi vardai
Girių, upių, klonių ir sodybų...
Sunkią skausmo skarą suardai —
Sidabru Sietynas šiaurėj žiba.

Ir suaidi vėl iš praeities
Dainos, mįslės, pasakos nutilę,
Ir pakyla tiltai iš nakties
Į didžiųjų kunigaikščių pilį.

Ir einu tais tiltais į tave,
Lietuva — trys tyro aukso saulės!
Ir skaitau: — Tėvyne, be tavęs
Tuščias ir beprasmis šis pasaulis.

Lietuva, kai aš tave tariu,
Ausyse suaidi laimės gandas,
Mirgant vaivorykštėm žiburių,
Pinas padavimai ir legendos.

Gintaras, sula, midus, medus
Nemunais per žemės širdį teka,
Ir lietuvis laisvas, išdidus
Į užburtą kalną randa taką.

Ir senolių amžina ugnis
Aukuruos aukštų pagojų dega,
Iš kapų pabudintas šauklys
Pučia amžių balso didį ragą.

Ir girdžiu galingam jo balse:
Lietuva — septynios aukso saulės!
Kam užges tėvynė širdyse,
Tuščias ir beprasmis šis pasaulis!..

atžalos

NESIRIBOTI, BET SIEKTI TIKSLO

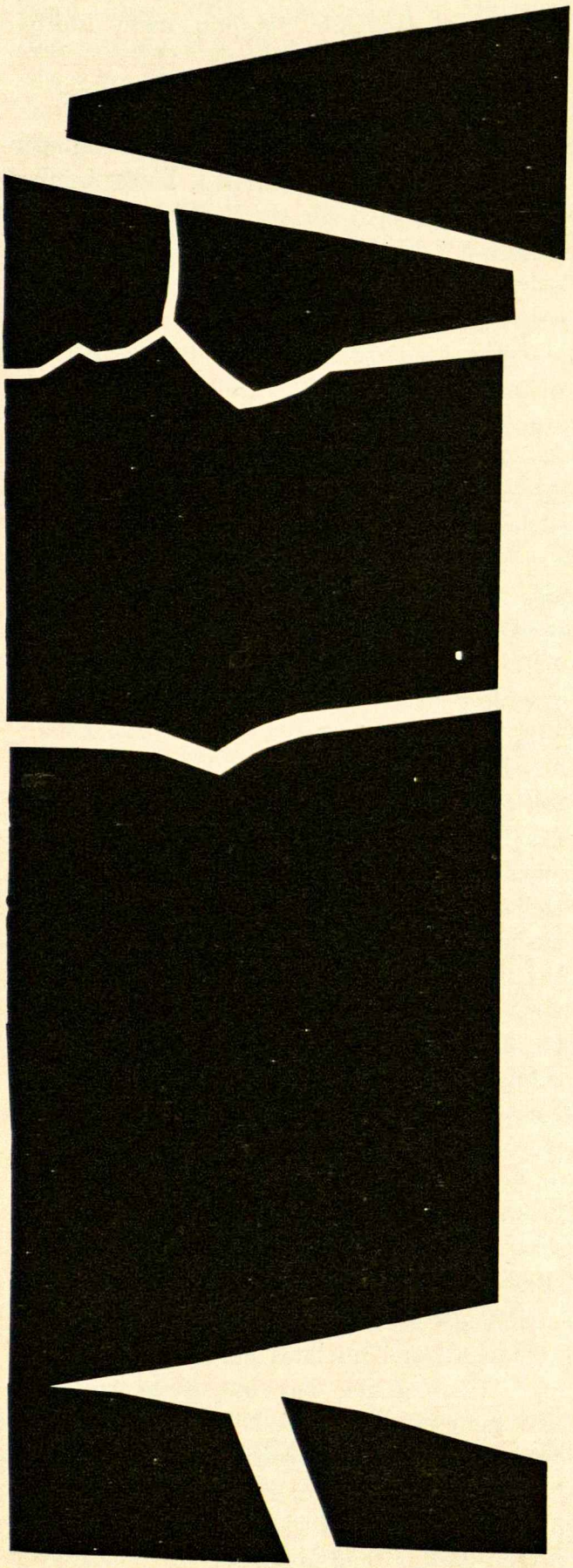

Prano Dielininkaičio kuopos 7-8 sk. mergaitės suėjo būrelio susirinkimui. Po maldos diskutavome Richard Bach parašytą knygą "Jonathan Livingston Seagull". Emilija Pakštaitė perskaitė svarbesnes knygos dalis. Be to paklausėme muzikinių ištraukų iš "Jonathan Livingston Seagull" filmo. Visos nutarėme, kad iš šitos knygos žmogus daug gali išmokti, nors jos veikėjai yra žuvėdros.

Jeigu jauti, kad koks nors darbas ar užsiėmimas padės tau gyvent — daryk! Nežiūrėk, kad kiti iš tavęs juoksis. Pasiekęs tobulumo, parodyk jį kitiems. Iš mažų dalykų išauga fantastiškai puikūs dalykai. Atsiekęs ką nors su meile ir nuoširdumu, pasidalink su kitais. Reikia suprasti, kas yra pasakyta Jonathano mokytojo: "Dangus nėra laikas, nei vieta, bet tobulumas".

Po diskusijų ir vaišių išsiskirstėme su linksma širdimi, kad turėjome progą būryje pasidalinti idėjomis.

Lidija Dūdėnaitė

•

... Ši knyga mums rodo, kad nereikia riboti savo minčių ir siekimų, bet siekti tobulybės.

Dalia Garūnaitė

•

... mes turime siekti savo tikslo ir nebūti kitų žmonių sekėjais. Turime dirbt ir kentėt, kol pasieksim savo tikslą. Jei neturi tikslo gyvenime, tai nėra reikšmės gyventi.

Regina S.

•

... Ta knyga mums padėjo suprasti, kad nesvarbu, jei kiti juokiasi. Svarbu, kad mėgini pasiekti savo tikslą.

Rasa Norušytė

•

Aš šiandien pradėjau suprasti, ką reiškia laisvė. Aš norėčiau būti kaip Jonathan Livingston Seagull. Visi žino, kad mes negalim skristi, bet vis tiek mes, dar būdami žemėje, galime skristi aukščiau ir aukščiau... Jeigu

kiekvieną dieną žiūri televiziją ir neini sportuoti, skaityti ir lavintis, tai tarsi sėdi kalėjime...

Rūta Dapkutė

•

... Aš esu žmogus ir turiu skirtingą charakterį negu kiti. Nereikia mėginti kopijuoti kitus žmones, nors kiti juokiasi iš tavęs. Geriau būti tuo, kuo esi, ir daryti, ką tu nori.

Rasa Narutytė

•

... Jonathan siekė tobulybės. Tai rodo, kad ir mums reikėtų tobulėti.

Rita Andrijonaitė

•

... Emilija mums padėjo suprasti visą pasaką ir jos reikšmę. Mes palyginome Jonathano gyvenimą su mūsų gyvenimu.

Jonathan Seagull norėjo pasiekti tobulumo. Jis skrido aukščiau ir gražiau. Kitas paukštis mokė jį, kad reikia siekti tobulumo, o pasiekus tikslą nereikia sustot mėginus...

Rita Ambrozaitytė

•

Jonathan Livingston Seagull buvo paukštis, kuris nepasitenkino miegu ir valgiu. Jis norėjo gyvenime ką nors pasiekti... Jo mokytojas pasakė jam, kad jis gali viską padaryti, jeigu tikrai nori...

Audronė Kižytė

•

Iš pradžių aš maniau, kad "Jonathan Livingston Seagull" buvo kvaila knyga. Mano nuomonė pasikeitė. Dabar aš supratau, kad knyga yra ne tik apie paukštį, bet ir apie žmogaus prigimtį. Aš supratau, kad tai gili knyga... Yra svarbu vis mėginti save gerinti ir gerinti, kiek tik galima daugiau... Yra geriau nesiderinti ir būti patenkintų savimi ir savo tikslais negu mėginti būti kopija savo populiarių draugų. Reikia turėti kokį nors tikslą, kitaip gyvenimas bus veltui praleistas.

Audra Kubiliūtė

•

knygos

PŪKELEVIČIŪTĖS NAUJŲJŲ METŲ ISTORIJA

Birutė Pūkelevičiūtė: **Naujųjų metų istorija.** Chicaga, Lietuviškos knygos klubas, 1974, 183 psl., 4.50 dol.

Ir atsitiko, kad vieną kartą susiginčijo trys Laiko sūnūs: Praeitininkas, Dabartininkas ir Ateitininkas. "Judu abudu esate apgailėtini padarai", šaukė Dabartininkas: "Aš tik vienas esu didžioji realybė. Man svetimi praeities sapnai ir ateities svajonės".

"Klysti, sūnau, taip save keldamas", prabyla tėvas Laikas: "Nelygink savojo brolio Praeitininko su sapnu, nei Ateitininko su svajonės tuštuma. Jūs visi esate lygūs ir neatskiriami manyje. Mes visi esame viena ir nedaloma realybė".

Realybės ir tikrumo sąvoka per visus amžius filosofiškai diskutuojama Žmogus bręsta praeities patyrimais bei gyvenimu ir lygiagrečiai svajoja, planuoja ateities plotmėje. Toks yra tikras, realus žmogus. Jame jungiasi ir praeitis, ir dabartis, ir ateitis.

Birutės Pūkelevičiūtės "Naujųjų metų istorija" apjungia tuos tris laikus. Romano didžioji dalis yra pasakojimas apie praeitį ir svajonės apie ateitį. Visa tai jungiama dabartyje. Dėl šios priežasties man atrodo, kad šis romanas vaizduoja realius žmones. Jis parašytas labai sklandžia, gyva, net moksleiviams suprantama kalba.

Romanas vyksta Colorado kalnuose trumpame žiemos švenčių laikotarpy, prieš Naujuosius metus. Pirmoj daly randame beplepančias dvi lietuves iš Chicagos. Viena iš jų Stefa Morkūnienė — kadaise lituanistiką studijavus, nelabai graži, ištikima, tvirta lietuvė ir daktarienė. Paklausta, kodėl niekados nesišypsanti, ji nekaltai prabyla apie realybę ir savo pačios charakterį: "Ko man šaipytis". Tik amerikonai nuolatos kartoja: "Keep smiling". Kam, kodėl, kas bus iš to realaus?" Kita moteris — Vilė Gedvilienė. Ji yra draudimo agento žmona, graži, guvi ir kaprizinga. Nusivylusi savimi, nes balerinos karjeros nepasiekusi, dažnai nušnekanti ir vis besirūpinanti savo išoriniu puošnumu.

Panašiai, kaip ir jų žmonos, vyrai, Paulius Morkūnas ir Edis Gedvila, suomiškoj pirty šnekučiuojasi. Jie draugai dar iš Kauno gimnazijos laikų. Jie kalba kaip sportininkai, bet yra tik biznieriai. Šis veidmainiškumas šiais laikais amerikiečių tarpe dažnokai matomas ir visai realus. Pirtyje jie susitinka su kitu stambiu vietiniu lietuvių Vincu Naru. Vincas pakviečia vyrus ir jų žmonas pas save kartu sutikti Naujuosius metus. Tad Naujųjų metų išvakarėse šis kvintetas atsiranda prabangioj Vinco Naro rezidencijoje. Vincas išsipasakoja, kaip jis pasidarė tas tipingas amerikietiškas "self-made" turtuolis. Jo žmona vokietė, tuo laiku išvykusi Vokietijon pas tėvus praleisti švenčių.

Pagaliau Vilė pasakoja savo "Naujųjų metų istoriją", ar, kaip viena kritikė pavadino, — "istorijėlę". Pasirodo, kad prieš dvidešimt metų Vilė, dar būdama balerina, siuntinėjo daug kalėdinių sveikinimų. Vienas jų buvo rašytas jos pažįstamai poniai V. Narutavičienei, pagal telefono knygoj rastą pavardę "V. Narutavičius". Naujųjų metų išvakarėse ji susilaukusi svečio. Jis pasisakė, kad jam tai buvęs pirmas pasveikinimas ir dėl to atvažiavo asmeniškai padėkoti. Tą vakarą būdama vieniša, Vilė sutaria su juo kartu sutikti Naujuosius metus.

Iš tolimesnio Vilės pasakojimo paaiškėja, kad, kai ji su Narutavičiumi baladojosi po miestą Naujųjų metų išvakarėse, jos būsimasis vyras Edis nekantriai jos laukęs. Dabar Edis suprato, kas dėjosi tą vakarą. Jis, baisiai supykęs, nori važiuoti į namus. Iš V. Naro nervingos laikysenos laike Vilės pasakojimo skaitytojui aišku, kad V. Naras yra tas pats V. Narutavičius. Vilė, susinervavusi, pasisako, kad Naras ją atgal nuveš iš ryto, nes jai rūpi tikrai sužinoti, ar Narutavičius tas pats Naras. Kai kiti išvažiuoja, viskas išaiškėja. Jos nujautimas yra patvirtinamas paties Naro žodžiais. Jis toliau pasakoja, kaip viskas atsitiko vėliau po tos seniai praėjusios nakties. Pasirodo, kad jis į Vilę buvo labai įsimylėjęs ir ją visad svajojęs, sekiojęs, kol sužinojęs, kad ji ištekėjusi. Vilė jį pavadina nerealistu. Naras dar ją myli. Atgal vežant Vilę, įvyksta automobilio nelaimė. Naras užmušamas. Vilė isteriškai kaltina save.

Pagrindinė šio veikalo veikėja yra Vilė. Daugelio skaitytojų ji bus mažiausiai mėgiama. Stefa, tur būt, simpatiškiausia. Kaip vienas kritikas pastebėjo, Stefos atpasakotos gyvenimo problemos sudaro kaip kokią lietuvišką "muilo operą". Edis ir Paulius — nelabai ryškūs, bet Naras tikrai gaivina skaitytoją. Jis simpatiškas, nors ir bemokslis. Jis pasidaro nenatūralus, kai pradeda savo jausmus Vilei reikšti poeto žodžiais.

Kai kurie šio romano kritikai tikėjosi psichologinio romano. Jie buvo skaitę Pūkelevičiūtės ankstesnius veikalus. Aš ne. Šis buvo pirmasis jos romanas, kurį aš skaičiau, ir jis man paliko labai teigiamą įspūdį. Perskaitęs "Naujųjų metų istoriją", tuoj pagriebiau "Rugsėjo šeštadienį". Radau sudėtingesnį ir gilesnį romaną.

Linas Mikulionis

Linas Mikulionis veikia Detroito studentų ateitininkų draugovėje, Jaunučių Komisijoje; gyvas idėjomis, kurios laiks nuo laiko patenka į spaudą.

simboliai

SAULĖ LIETUVIŲ MITOLOGIJOJE

Vienas konkrečiausių ir išsamiausių būdų pažinti tautos dvasinį charakterį yra per jos tautosaką ir mitologiją. Jose kaip veidrodžiuose atsispindi tautos praeitis bei įkvėptos liaudies dvasinis pasaulis. Ir šitas pasaulis realiai, o taip pat ir dinamiškai bei neapčiuopiamai atsiskleidžia sekančioms kartoms. Mitologija egzistuoja konkrečiai liaudies pasakose, daino-

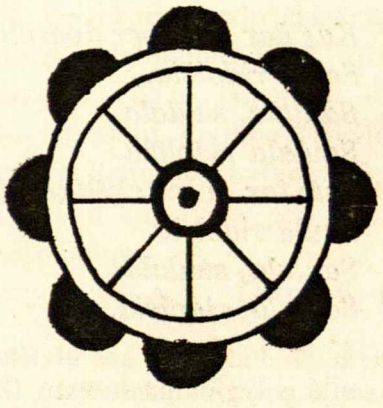

Antkaklės ornamentas iš 3-4 amž. prieš Kristų.

se ar meno kūriniuose. Tuose kūriniuose mes galime išskaityti tautos psichologinius bruožus, pasaulėžiūrą, religines bei kultūrines savybes. Šitas praeities pasaulis mums yra be galo svarbus ir įdomus, nes jis padeda suprasti ne tik tautos charakterį, bet ir mus pačius.

Kaip mes žinome iš mūsų istorijos, lietuviai senovėje buvo panteistai. Jie garbino saulę, mėnulį, žvaigždes, žalčius ir miškus ir kitus gamtos reiškinius. Tautosakininkas dr. Jonas Balys šitaip apibūdina lietuvių liaudies dvasinį nusiteikimą: "Gamtos elementų gerbimas, laikymas žemės šventa, ir kad viskas, ką mes virš jos arba danguje matome, yra šventa". Senovės lietuvis, žiūrėdamas iš šitos perspektyvos į visatą, mums yra suprantamas ir artimas.

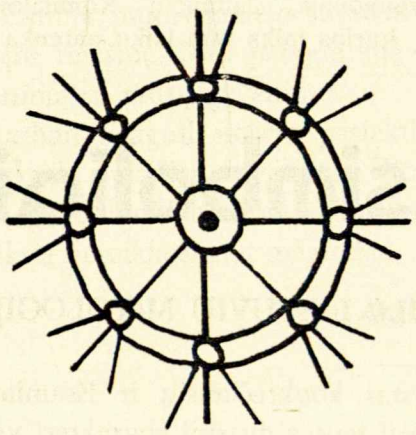

Žalvarinės antkaklės ornamentas iš 3-4 amž.

Tokie dalykai kaip saulėlydis, saulėtekis ar saulės užtemimas ne tik domino, bet ir gąsdino lietuvius. Kadangi saulė buvo šventa, todėl visai natūralu, kad jinai buvo garbinama dainomis. Štai daina iš J. Būgos rinkinio spalvingai apibūdina saulės dinamizmą:

Kas dar teka per dvarelį?
Saula ridolėla.
Saulala, saulala,
Saulala ridolėla.
Kur tar neša tekėdama?
Saula ridolėla.
Saulala, saulala!
Saulala, ridolėla.

Čia saulė palyginama su ratu ("ridolėla"). Sukdama ratą aplink dangaus skliautus, ji nesikeičia, o pasilieka ta pati. Ir su savo nenuilstama energija ji atneša žmonėms laukiamas malones.

Pavyzdžiui, kai kurios dainos atvaizduoja saulę kaip gerų dalykų teikėją (pirmoji — iš Kybartų vietovės, antroji — iš Kupiškio; abi paimtos iš dr. J. Balio rinkinio):

Saulele, motinėle,
Užtekėk, užtekėk!
Mes maži piemenėliai,
Mūs trumpi kailinėliai,
Mums šalta, mums šalta.

Atvažiuok, Saulele,
Su pyragėliais,
Nuvaikyk debesėlius
Su botagėliais.

Čia aiškiai pastebimas saulės gerumas, nes jinai su savo spinduliais atneša šilumą ir šviesą. Taigi saulės užtekėjimas senovės lietuviams buvo ne tik naujos dienos pradžia, bet taip pat atvaizdavo gyvybę, jaukumą ir didelę gerą galybę.

Gi saulės nusileidimas reiškė blogio ir nejaukumo pradžią. Visiems buvo draudžiama tuo laiku dirbti, nes tada prasideda laumių, velnių ir kitų piktųjų dvasių viešpatavimas. Žmogus, skalbdamas naktį, galėtų prisišaukti laumes, o maudydamasis sujudinti skenduolių vėles. Tas jau blogai — daug geriau to tamsos pasaulio nepaliesti.

Saulės užtemimas reiškė blogą ženklą; buvo galvojama, kad čia velnio ar raganų darbas. Buvo aiškinama, kad piktosios dvasios ją pridengė. Misijonierius Jeronimas Pragiškis 15-tame šimtmetyje, lankydamasis Lietuvoje, apibūdino lietuvius kaip tautą, kuri garbino saulę ir laikėsi zodiako kulto. Vaidilos jam paaiškino net priežastį, kodėl jie laikėsi zodiako kulto. Girdi, kartą saulė nebešvietė keletą mėnesių. Mat ją buvo pagrobęs galingas karalius ir užrakinęs pilyje. Zodiako ženklai tam pasipriešino, užkariavo tvirtovę ir išlaisvino saulę. Taigi išvadoje, lietuviai garbino šiuos du dangaus kūnus, nes jie buvo verti garbės.

Šituose senovės lietuvių mitologiniuose saulės išaiškinimuose, kas liečia jos buvimą ir garbinimą, atsispindi žmogaus ryšio su visata supratimas. Saulės garbintojas tikriausiai jau-

tėsi bejėgis ir menkas, nes nuo saulės priklausė jo gyvenimas ir mirtis. Pajusdamas tą savo žmogišką menkumą, vaizduotės pagalba tą ryšį bandė išsiaiškinti pasakomis. Šios pasakos virto jam realybe. Jose susidaro tam tikra tvarka ir atsiranda savotiškas tikrumo jausmas. Šitokį vaizdą, kad ir ne per daug "mokslišką" susidaręs, žmogus jaučiasi saugesnis, nes jis tuomet žino, kaip čia jam viskas yra ir, svarbiausia, kaip jis priklauso šiai tvarkai. Jis žino, ką jis gali ir ko negali daryti. Žinoma, ne nuo jo priklauso ši tvarka, tačiau jis jaučia šiokią tokią lygybę su gamtos jėgomis, nes iš savo pasakų jis "žino", kas darosi. Jomis jis ir remiasi, nes saulėlydžiai, saulėtekiai ir saulės užtemimai savo kartojimusi užtikrina išaiškinimų realybę.

Roma Olšauskaitė

Roma Olšauskaitė yra "Simbolių" skyriaus vedėja. Ji studijuoja farmakologiją Chicagos Medicinos mokykloj ir yra Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos centro valdybos narė.

kalba

KALBA IR ŽODŽIAI

"Mamyte, kaip lietuviškai 'cloud'?"

Prieš maždaug penkeris metus teko prašyti mergaičių būrelį parašyti tokius angliškus žodžius, kuriems nėra atitikmenų lietuvių kalba. Tikėjausi susilaukti tokių žodžių kaip "cereal", "soda pop", "neon lights", "rock band"... Tokių žodžių, žinoma, buvo, tačiau didžiąją sąrašo dalį sudarė tokie žodžiai kaip "clouds", "sidewalk", "garden", "railroad" ir net "flower". Nustebau, jog tokių žodžių trūko net toms mergaitėms, kurių tėvai buvo pakankamai susipratę ir pajėgūs lietuviai, kad įstengė savo dukras siųsti į lietuvišką stovyklą.

Dažnai girdima, kad išeivijos kalba tampa "virtuvine". Šis pavyzdys rodo, jog kalba tampa "asmeninė". Tai reiškia, jaunimas pajėgia susikalbėti apie tuos dalykus, kurie jį tiesioginiai liečia. Retai kam trūksta žodžių pasakyti "Ar yra duonos?" "Kur mano batai?" ar "Tėveli, nemušk!" Bet išėjus už namų ribų — į gamtą, į miestą, į visuomenę — trūksta žodžių.

Kalbos silpnėjimo padėtis yra rimta, nekartą diskutuota ir apgailestauta. Dažniausia siūloma kalbėti ir skaityti lietuviškai. Tačiau, turime pripažinti, kad tokie siūlymai didžiumai jaunimo neatsiekia rezultato. Lietuviškai kalbant įterpiami angliški žodžiai — niekas nepataiso. Skaitant lietuvišką knygą žodžiai nesuprantami — knyga metama į šalį. Gali net būti, kad daugelis lietuviškų šeimų neturi nė vieno lietuviško žodyno, nors angliškų tuose pačiuose namuose apstu.

Taigi, pirmosios priemonės būtų tokios: klaidas tuoj pat taisyti, pasirūpinti pagelbinėmis priemonėmis, kaip, pavyzdžiui, žodynais. Bet tas dar neužtikrina, kad bus praplėstas žodynas — reikia aktyvių pastangų. Būtų galima pasiryžti atmintinai išmokti sąrašą lietuviškų žodžių. Betgi toks tiesioginis būdas greičiau primins kietus šeštadieninės mokyklos suolus, negu įskiepins kalbos meilę ar pažinimą. Geriau imtis netiesioginių priemonių — žaidimų.

Vienas tokių žaidimų būtų Raidžiažodis. Jis nesunkiai pritaikomas iš amerikiečių "scrabble", ir dėl to būtų gerai pažįstamas ir mėgiamas. Pritaikyti galima vienu iš dviejų būdų: (1) nupirkus priedinių raidžių kaladėlių (tris E, dvi S ir po vieną A, I, U, C ir Z), iš jų pagaminti Ė, Š, Ą, Į, Ū, Č ir Ž; arba (2) padaryti naują taisyklę: raidės E, S, A, I, U, C ir Z taip pat gali atstoti Ė, Š, Ą, Į, Ū, Č ir Ž; kartą pavadinus raidę, ji lieka ta pati iki žaidimo pabaigos.

Raidžiažodį galima pritaikyti ir didesniam žaidėjų skaičiui, kaip, pavyzdžiui, kuopos būreliui. Šiam tikslui reikia pasigaminti didelę lentą iš kartono, lengvo medžio ar kietos drobės. Spalvoti langeliai nurodo skirtingą taškų skaičių. Būrelis sudalinamas į dvi, tris ar keturias komandas. Po to laikomasi normalių Raidžiažodžio taisyklių. Galima kiekvienai komandai duoti po lietuvišką žodyną; būrelio vadovas prižiūri, kad komandos per ilgai nedelstų žodžio ieškodamos.

Daina E. Kojelytė

Daina E. Kojelytė yra šio "Kalbos" skyriaus vedėja, rūpinasi ateitininkų archyvu ir ruošia tezę bibliotekininkystėje magistro laipsniui įgyti.

veikla

STUDENTŲ SĄJUNGOS VEIKLA

1974 m. kadenciją baigiančiojo SAS pirmininko žodis

Nuo pat pirmo susipažinimo su ateitininkija gimnazijos antraisiais metais manyje kilo didelis noras kuo daugiau įsijungti į ateitininkų veiklą ir dirbti dėl jos skelbiamų idealų. Narių maža tada pažinau, tačiau prieškongresinėje stovykloje tuoj pat pamėgau ateitininkiškos dvasios ypatybes; visuotinį draugiškumą, nepaprastą gyvumą ir linksmumą, neatskiriamai glaudžiai sujungtą su aukštais siekiais, rimtu inteligentiškumu ir giliu katalikišku tikėjimu. Čia išsireiškė tikrai krikščioniška dvasia. Pasiryžau kuo daugiau tobulintis šiais idealais. Jie savyje buvo patrauklūs, ir norėjau kuo labiau pasitarnauti, kitiem perduodamas šitą dvasią.

Tarnavimo proga pasitaikė kaip tik man įstojus į medicinos mokyklą. Buvo sunku ir studijuoti ir veikti. Nepajėgiau pilnai išpildyti SAS pirmininko pareigų, kurios man teko kaip buvusiam vicepirmininkui. Pasitenkinau būti praėjusio suvažiavimo išskirstytų pareigų koordinatorium. Bandžiau suvesti ir paremti kitų veiklą. Šimtai žmonių prisidėjo prie SAS veiklos, ir visi nusipelnė didelės padėkos. Detroito studentų draugovė suruošė kandidatų kursus, Chicaga — pavasario kursus, Clevelandas — vasaros stovykla, Torontas — suvažiavimą, New Yorkas leido "Gaudeamus", o Los Angeles — aplinkraštį. Ypatingą padėką reiškiu Sąjungos sekretorei Loretai Radvilaitei, kuri mašinėle išrašė šimtą dainų ir tūkstančius adresų.

Šia proga noriu pasidalinti keliom mintim, kurios man kilo besirūpinant ateitininkų pasaulėžiūra. Gerokai suvaržytas mokslo darbais, dažnai jutau, kad mano vienintelė veikla buvo susikrimtimas, kad negaliu veikti ir idealus puoselėti, kaip norėčiau. Kiekvienas pirmininkas nujaučia šios organizacijos svarbų vaidmenį. Kiekvieną pirmininką graužia vidinis rūpestis, kad bus asmenų, kurie nutols nuo lietuviškų-katalikiškų pasauliečio idealų, nes nebus, kas juos ragintų susipažinti, pamąstyti ir apsispręsti už šiuos idealus. Pagrindiniai ateitininkų uždaviniai —mokyti tuos, kurie nesupranta, pralinksminti tuos, kurie nuliūdę, ir pastiprinti tuos, kurie pavargę — dažnai nustumiami į šalį. Pirmininko rūpestis yra, kad jie būtų atlikti.

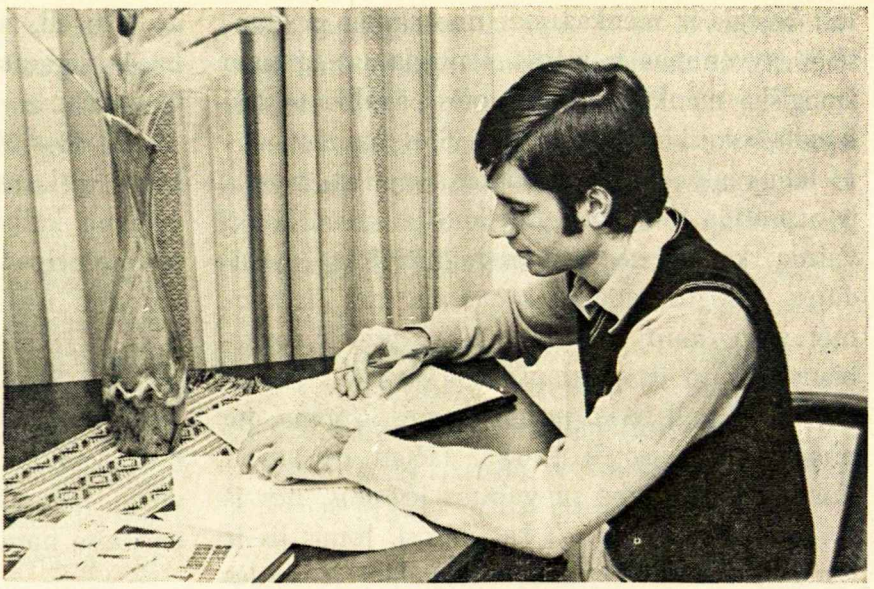

1974 m. Studentų Ateitininkų Sąjungos pirm. Linas Sidrys SAS suvažiavime Toronte.

Mūsų suvažiavimo tema, čia Toronte, yra atsinaujinimas, nes mūsų šūkis yra "Visa atnaujinti Kristuje". Tai yra sunkiai apčiuopiamas idealas, ir vertas dažno mąstymo. Kai nagrinėjam atsinaujinimo temą, paprastai vėl peržvelgiam visus principus, palyginam su šių laikų reiškiniais.

Tačiau kiek mūsų tarpe jaučia, kad jie tikrai turi asmeniškai atsinaujinti? Manau, kad mažai kas taip jaučia. Jei reikia atsinaujinti, tai reiškia, kad mes atsilikom, pasenom, nublukom. Visi čia susirinkę prisipažintų, kad jie dabar labai atsilikę moksle pamokų ruošimu, bet asmeniškam gyvenime — ne, neatsilikę! Kiekvienas ateitininkas bėga su laiku, naudojasi ir džiaugiasi kiekviena pilna diena. Jis žino, kas vyksta pasaulyje ir ko jis nori. Mes žinom, kad mūsų idealai pastovūs. žinom ir kaip tuos idealus įnešti į pasaulį, į studento gyvenimą. Asmeniško gyvenimo nereikia atnaujinti, nes nė vienas ateitininkas nesnaudė dienos metu, negyveno užsidaręs savyje.

Tad kodėl vis iškyla šūkis: "Atsinaujinkim!"? Todėl, kad panašiai, kaip mes atsiliekam mokslo darbuose, nepaisant mūsų geriausių norų neatsilikti, taip atsiliekam ir kitose savo pareigose. Veikloj visados buvo ir bus tendencija atidėti ir pamiršti kai kuriuos darbus. Universitete egzaminai mus priverčia pasivyti. Veikloj taip pat ateitininkija turėtų mus priversti pasivyti ten, kur atsilikom — ar tai negana laiko praleidus su draugais, su Dievu, ar su naujai išleista knyga lietuvių kalba.

Suvažiavimuose irgi pastebime, kad pati ateitininkų organizacija atsilieka; ne jos dvasia, bet jos įstatai, struktūra, forma. Pasenusius metodus reikia pakeisti naujais. Mes vis ieškom ne tik asmeninių, bet ir organizacinių priemonių padaryti Kristų mūsų gyvenimo centru. Ar mūsų priemonės tikrai veiksmingos? Ar SAS veikla tikrai sėkmingai perduoda tą ypatingą ateitininkišką dvasią kandida-

tams? Ar SAS tikrai priverčia ilgamečius narius vis giliau įžvelgti į save ir pasivyti ten, kur atsiliko? Gera organizacinė struktūra mus priverstų tai padaryti.

Vadovybė susirūpino, kad SAS veikla jau nuo senų laikų pritaikyta daugiau masėm negu mažom grupėm. Studentas jaučiasi ateitininku, kai dalyvauja stovyklose, susirinkimuose, retoj procesijoj. O jis turėtų jaustis ateitininku net kai susirenka su dviem, trim draugais. Turime prisitaikyti prie lietuvių plataus išsisklaidymo! Todėl Sąjungos valdyba vis skatino ir ruošė veiklos "studijų dienas". Susirinkę studentai atlieka savo mokslo darbus, per pertraukas diskutuoja ateitininkų temas; dienos gale eina į Mišias. Tai tikra šeimiškumo diena, kartu apjungianti visus kitus principus.

Jei žmogus nepaskirs laiko tobulėti katalikiškoj ir lietuviškoj dvasioj, tai ta dvasia savaime neatsiras.

Ateitininkiška dvasia turėtų paliesti kiekvieno nario kiekvieną dieną. Dėl to man labai patiko dr. Damušio pasiūlymas jo paskaitoje apie atsinaujinimą SAS suvažiavime Toronte kuo dažniau skaityti Naująjį Testamentą. Būtų tikrai puiku, jeigu visi ateitininkai apsispręstų skaityti du puslapius Dievo žodžio kasdien — dėl Dievo garbės, dėl savo išsilavinimo, ir dėl Lietuvos atsparumo. Geresnių priežasčių nesurasime!

SAS vadovybė skatino visus pasisemti kiek galima daugiau katalikiškos formacijos iš bet kokių gerų šaltinių, su viltim, kad visi nariai įneš naujus Bažnyčios reiškinius ir senas tikėjimo tiesas į ateitininkų diskusijas ir spaudą. Dėl šitų priežasčių Sąjungos dvasios vadas kun. Tamošaitis apsiėmė išversti į lietuvių kalbą Jacques Maritain filosofijos rinkinį. Šitas rinkinys gražiai apibūdina pasauliečio pareigas ir teologiją, ir, gal būt, pasidarys SAS pasaulėžiūros "vadovėlis".

Visi dirbam "Visa atnaujinti Kristuje". Iš tikrųjų, tai nepaprastas siekimas. Turėtume dažnai sustoti ir, pažvelgę į tai, nustebti. Kaip tai atsitiko, kad aš, gyvendamas Amerikoj, atsiradau lietuviškoj visuomenėj ir priklausau lietuviškai organizacijai, kurios tikslas tarnauti Kristuje? Ir tikrai mes turėtume labai nustebti tokiu uždaviniu, nes, kai Dievo vardas yra minimas, mes savim negalim pilnai pasitikėti. Turėtų būti neaiškumų.

Turėtume savęs pasiklausti darbo pradžioje ir pabaigoj: ko aš siekiu organizacijoje, kuri siekia tarnauti Kristui? Truputį pamąstę, įsitikinsim, kad tie siekimai tikrai verti visų praėjusių pastangų ir dar didesnių pastangų ateityje!

Linas Sidrys

A. STULGINSKIO KUOPA
Hamiltonas

Hamiltono Aleksandro Stulginskio kuopoj yra 20 moksleivių. Veiklos metų pradžioje neturėjome globėjo, bet dabar mūsų globėjas yra dr. Rimantas Repšys. Mūsų dvasios vadas — kun. Januška. Šiais laikais "women's lib" reiškiasi visur; šiais metais ji atsirado ir mūsų valdyboje, kurią sudaro septynios mergaitės, būtent — pirmininkė Rūta Šiūlytė, vicepirmininkė Ina Vainauskaitė, sekretorė Vida Kamzitytė, iždininkė Dana Lukavičiūtė, narės Birutė Beržaitytė, Laima Lukavičiūtė ir korespondentė Dalia Pajerskaitė. Metinė tema yra susipažinimas su savim, kitais ir aplinka.

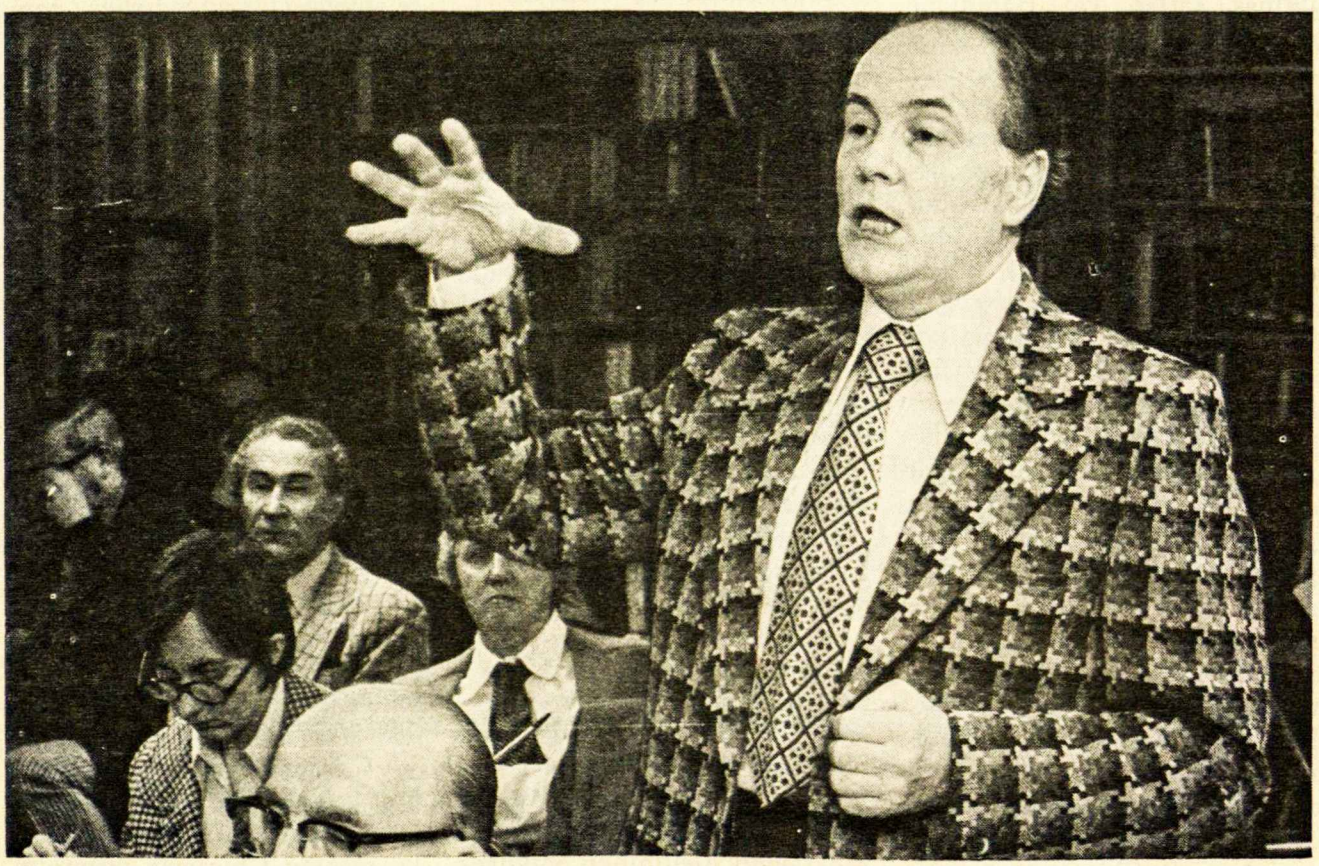

Ateitininkų Federacijos vadas dr. Petras Kisielius kalba Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos suvažiavime Chicagoje.

Korp. Šatrijos susirinkimą Chicagoje praveda pirm. A. Grincevičienė.

Įvyko trys susirinkimai. Diskusijos, įvairūs pratimai, paskaitos ir smegenų sukimas vyko susirinkimuose bei posėdžiuose. Jau esame atlikę kelis didelius darbus. Pradėjom metų veiklą su šv. Mišiom, per kurias giedojo mūsų valdyba. Tai buvo pirmas kartas, kai Hamiltone skambėjo toks aidas. Hamiltone buvo suruošta jaunimo kavinė. Praėjo su labai geru pasisekimu. Jaunimas parodė savo talentus ir davė klausytojams progos pabendrauti su nematytais draugais. Dėl vieno įvykio išliejome daug kraujo, prakaito ir ašarų, nervų gadinimo, plaukų rovimo ir nemigo naktų. Turėjome popieriaus rinkimo vajų. Rytais buvo matomos mergaitės, vežimėlius traukiant, "vagiant" laikraščius iš šiukšlių dėžių... — ir dar apsirengusios katalikiškų gimnazijų uniformomis. Viskas puikiai pavyko; pelnas nemažas. Antrą tokį vajų turėsime pavasarį.

Ateityje nesnausime. Ruošiame spektaklinę šeimos šventę, kuri įvyks vasario 8-9 d. Laikraštėlį žadame išleisti po dvejų metų be rašyto žodžio. Šv. Kazimierui bus suruoštas minėjimas kovo 2. Žinoma, bus susirinkimų, posėdžių ir pramogų!!!

Linkime visiems sėkmės ateitininkiškuose darbuose ir, jeigu ne anksčiau, pasimatysime mūsų planuojamoj senelių prieglaudoj ateitininkams. Garbė Kristuje!

Rūta Šiūlytė

ATEITININKŲ ŠALPOS FONDAS

Pagal statutą, Ateitininkų Šalpos Fondas telkia lėšas mokslus einančiam ateitininkų jaunimui remti, jo ideologinei bei kūrybinei veiklai stiprinti ir visų ateitininkų savišalpai vykdyti.

Reikalui esant fondo parama teikiama stipendijų, paskolų bei pašalpų forma. Paramai gauti prašymai siunčiami Ateitininkų Šalpos Fondui per tą ateitininkų vienetą, kuriam prašantysis priklauso. Vieneto vadovybė, su savo rekomendacijomis, prašymą persiunčia Fondo valdybai.

Ateitininkų Šalpos Fondo adresas: 2639 West 86th street, Chicago, Illinois 60652.

TRUMPAI

— ATEITININKŲ FEDERACIJOS valdybą sudaro: Federacijos vadas dr. Petras Kisielius, dvasios vadas kun. Stasys Yla, Moksleivių Ateitininkų Sąjungos referentas Kęstutis Girnius, generalinis sekretorius Vaclovas Kleiza, Ateitininkų Sendraugių Sąjungos referentas dr. Algis Norvilas, iždininkas ir reikalų vedėjas Jonas Pabedinskas, protokolų sekretorė Aldona Prapuolenytė, Studentų Ateitininkų Sąjungos referentas Linas Sidrys, narė spaudos reikalams Alina Skrupskelienė. Valdyba planuoja Jubiliejinės stovyklos programą, kurios pagrindinė tema lies tautiškumą.

— **Clevelando, Baltimorės ir Omahos** (Neb) ateitininkai lapkričio gale savo vietovėse surengė Kristaus Karaliaus minėjimus.

— **Jubiliejinė stovykla** įvyks Dainavoje vasaros gale. Joje dalyvaus visų Sąjungų atstovai.

— **Philadelphijos ateitininkai** šį rudenį surengė B. Aleksaitės dainų ir arijų rečitalį.

— **Rochesterio ateitininkų** dramos sambūris pastatė V. Kudirkos "Viršininkus" Rochesteryje lapkričio 23 ir Chicagoje Dramos festivalio metu.

— **Chicagos skyriaus sendraugių** valdyba lapkričio gale sušaukė posėdį su visų ateitininkų vienetų Chicagoje pirminin-

kais. Reikia veiklą koordinuoti, nes sunku visuose parengimuose dalyvauti, kai jie supuola kartu. Posėdyje dalyvavo Ateitininkų Federacijos vadas dr. Petras Kisielius. Jis paminėjo dar vieną rūpestį: kaip pritraukti neseniai universitetus baigusiuosius, kurie nebelanko studentų susirinkimų, bet nepereina į sendraugius.

— **Korporacijos "Gabija"** narės, suvažiavusios į Chicagą minėti Žemės ūkio akademijos 50 m. sukaktį, nutarė vėl susiburti į glaudesnį organizuotą vienetą.

— **Chicagoje Korp. Giedros** kultūrininkių pirmininkė yra Dana Šlenienė. Gruodžio pradžioje surengė susirinkimą, kurio metu dr. Vanda Sruogienė kalbėjo tema "Moterys Lietuvos istorijoje". Sausio 12 su giedrininkėmis svečiavos Birutė Pūkelevičiūtė.

— **Chicagoje Korp. Šatrijos** reorganizacinis susirinkimas įvyko gruodžio 11 d. Dalyvavo vyresnieji ir studentai. Dėl bendro apsijungimo nebuvo nuspręsta.

— Visų trijų sąjungų **Chicagos ateitininkai** gruodžio 20 turėjo Kūčias, per kurias buvo atnašautos šv. Mišios; buvo valgomi Kūčių valgiai; programą išpildė visų sąjungų atstovai.

— **New Yorko** ateitininkai šventė Šeimos šventę sausio 11, o vasario 11 jie šoko ir linksminosi užgavėnių kaukių baliuje.

MOKSLEIVIAI

— **Los Angeles** Vytauto Mačernio kuopos moksleiviai turėjo susirinkimą lapkričio 24 d. Jų pirmininkė yra Vita Polikaitytė, o sekretorius Raimundas Radas. Jie organizuoja rankdarbių būrelį, kuriame juostas austi išmoks ne tik moksleivės, bet ir moksleiviai.

— **Cicero, Ill., Vyskupo Valančiaus kuopos** moksleiviai turėjo susirinkimą lapkričio 24, per kurį diskutavo apie berniuko ir mergaitės meilę. Nevienas pasisakė, kad uždara draugystė (going steady) negera. Gruodžio 7-8 buvo adventinio susikaupimo

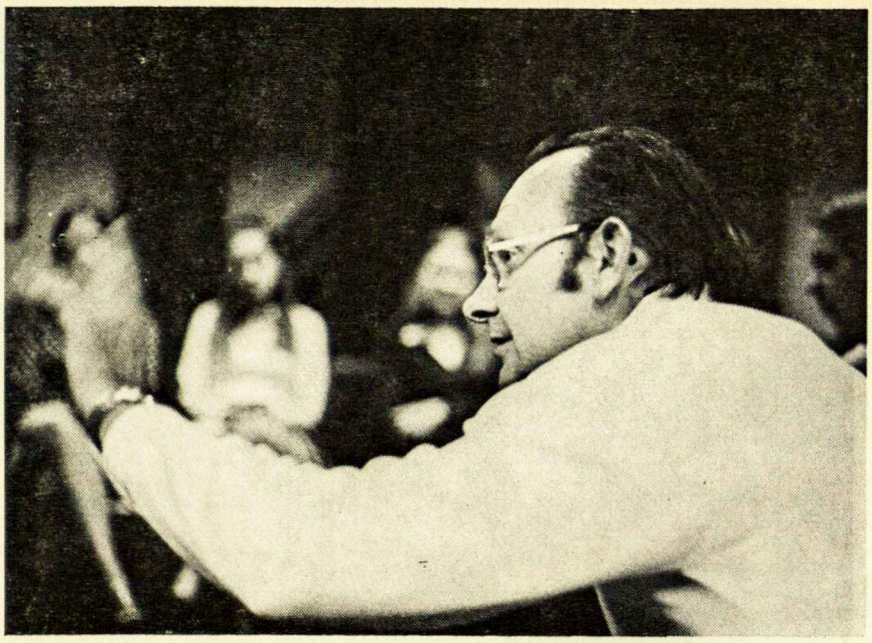

Kun. dr. Kęstutis Trimakas praveda psichologinio atsigaivinimo sesiją Chicagos studentų ateitininkų draugovės susirinkime.

savaitgalis. Šeštadienio vakarą tėv. A. Tamošaitis, S. J., kalbėjo tema "Autoritetas ir savarankiškumas", o sekmadienį visi organizuotai išklausė šv. Mišių. Po to susirinko į salę agapei ir programai. Programoje vyresnieji moksleiviai išpildė operetę apie sūrį.

— **Chicagos Lipniūno kuopos** moksleiviai lapkričio 24 pasikvietė Saulių Kuprį, kuris kalbėjo tema "Ateitininkas ir politika". Jis lietė daugiausia priemones atkreipti pasaulio dėmesį į lietuvius. Sausio 19 jie vėl turėjo susirinkimą, o sausio 25 — slidinėjimo iškylą.

— **Moksleivių ideologiniai kursai** buvo pravesti Putname Padėkos savaitgalio metu.

— Los Angeles moksleiviai gruodžio 13 į savo susirinkimą pasikvietė rašytoją Birutę Pūkelevičiūtę, kuri kalbėjo apie lietuviško žodžio plokšteles. Gruodžio 29 — sausio 1 visi vyko į žiemos kursus Šv. Raimondo Dominikonų rekolekcijų namuose.

— "Sūkurys" — Chicagos kun. Alfonso Lipniūno moksleivių ateitininkų kuopos laikraštėlis, redaguojamas Dalios Bilaišytės ir redakcinio kolektyvo, pasirodė pereitų metų gruodžio mėnesį. Mirguliuojančiai įvairus turiniu ir iliustracijomis.

— **Į New Yorko** moksleivių Kūčias gruodžio 20 d. Kultūros Židinyje, per kurias buvo atlaikytos šv. Mišios, atsilankė Vaclovas Sevrukas.

— **Montrealio Prano Dovydaičio kuopos** moksleiviai išleido savo kuopos laikraštėlio "Žydinčios Dienos" kalėdinį numerį.

— **Moksleivių ateitininkų** žiemos kursai įvyko gruodžio 26-sausio 1.

— **Chicagos Prano Dielininkaičio kuopos** moksleiviai vasario 1 surengė kaukių balių. Balandžio 5 bus margučių ritinėjimas, o gegužės 3 — kuopos šventė.

— **Moksleivių globėjų** suvažiavimas įvyksta vasario mėnesį Toronte.

— **Moksleivių ateitininkų stovykla** vyks nuo liepos 20 iki rugpiūčio 2 d. Wasagoje, Ont., Kanadoje.

STUDENTAI

— "Gaudeamus", Studentų Ateitininkų Sąjungos žurnalas, suredaguotas Algio Norvilos ir redakcinio kolektyvo, 1974 m. einant į pabaigą, pasklido studentų tarpe. Studentiškai gyvas turinys.

Chicagos ateitininkų draugovės studentai būrely gaivinasi gyvom idėjom, karšta kava ir smagia draugyste.

— **Rochesteryje studentai ateitininkai** įkūrė draugovę spalio 22 d. Valdybą sudaro: pirm. Raimundas Obalis, sekr. Ramunė Krokytė, ižd. Juozas Laukaitis, vicepirm. Jūratė Krokytė ir koresp. A. T. Klimas.

— **Studentų ateitininkų suvažiavimas** įvyko Toronte lapkričio 8-10 dienomis (plačiau aprašyta "Ateities" sausio numeryje).

— **Chicagos studentai lapkričio** pradžioje įvykusiame susirinkime patyrė asmenybės formavimąsi. Kun. Kęstutis Trimakas, aiškindamas, kaip formuojasi pilnutinė asmenybė, padarė keletą psichologinių bandymų su dalyviais. Per susirinkimą gruodžio 6 jie diskutavo Maceinos laišką AF vadui.

— **Studentų Ateitininkų Sąjungos** valdyba, išrinkta Toronte lapkričio mėnesį, pasiskirstė pareigomis šitaip: dvasios vadas — kun. Jonas Staškevičius; pirmininkas — Eugenijus Girdauskas (24 Maynard, Toronto); vicepirmininkė — Rūta Urbonaitė; iždininkas — Romas Puteris; sekretorės — Ramutė Birgelytė ir Rūta Čepaitytė; protokolų ir korespondencijų vedėjas — Algis Čepas.

— **Studentų ateitininkų pavasario kursai** vyks Kapų dienos (Memorial day) savaitgalį Rochesteryje.

SENDRAUGIAI

— **Adelaidės** (Australijoje) sendraugiai pastatė scenoje "Jūratę ir Kastytį".

— **Baltimorės** sendraugiai per metinį susirinkimą lapkričio gale padėkojo buvusiam pirmininkui dr. Stasiui Ankudui už jojo darbą ir išrinko naują pirmininką, Aleksandrą Radžių. Tame susirinkime taip pat dalyvavo ASS pirmininkas Juozas Laučka.

— **Chicagoje sendraugiai** surengė Naujųjų Metų sutikimą, kuriame buvo ir daug studentų. Nuotaika buvo labai pakili.

— **Ateitininkų sendraugių** vasaros stovyklos vyks Dainavoje nuo liepos 27 iki rugpiūčio 3 d. ir Kennebunkporte nuo rugpiūčio 17 iki 24 d.

— — — **Mielieji ateitininkai!** Jei savo vieneto žinutės šiame skyriuje nerandat, arba jūsų vienetas nieko nedaro, arba jūsų korespondentas miega. Pirmuoju atveju pažadinkit save; antruoju atveju pažadinkit jį. Korespondencijas prašom siųsti viršelyje nurodytu adresu.

Laiškai (atkelta iš 35 psl.)

mis. Iš šios jaunutės ateitininkijos kyla mūsų ateitis. Šiandieninės ateitininkijos tikslas yra sunkus: tai ugdymas savęs Kristuje ir nešimas Lietuvos vardo į pasaulį.

G. Valiulienė

"Ateities" redakcija prašo visų Sąjungų valdybų, korporacijų, moksleivių kuopų, studentų draugovių ir sendraugių skyrių siųsti jai savo veiklos aprašymus bei nuotraukas.

"Ateities" administracija dėkoja skaitytojams, parėmusiems žurnalą savo auka. **Po 3 dol.** aukojo: A. Balčiūnaitė (University Hts., Ohio), P. Gruodis (Chicago, Ill.), D. Kojelytė (Chicago, Ill.), J. Kučėnas (Chicago, Ill.), J. Mikaila (Southfield, Mich.), V. Rociūnaitė (Independence, Ohio), M. Šerepkaitė (Chicago, Ill.). kun. J. Tautkus (Omaha, Nebr.), kun. J. Vėlutis (Chicago, Ill.), J. Žadeikis (Chicago, Ill) ir J. Žilionis (Cleveland, Ohio).

Po 2 dol. aukojo: V. Aušrotas (Toronto, Ont.), R. Čepaitytė (Etiobicoke, Kanada), V. Olšauskas (Cicero, Ill.) ir K. Šidlauskas. **Po 1 dol.** — B. Juozapavičienė (Hamilton. Ont.), kun. J. Krivickas (Stuyvesant Falls, N. Y.), B. T. Miliauskaitės (Worcester, Mass.), V. Tuškenis (Santa Monica, Calif.) ir kun. T. Žiūraitis, O. P. (Washington, D. C.).

Garbės prenumeratas už 1975 metus prisiuntė: kun. S. Gaidelis (Australija), V. Laniauskas (Cicero, Ill.), A. Skrupskelienė, prof. B. Vitkus (Chicago, Ill.), kun. Ig. Urbonas (Gary, Ind.).

Aukojo "Ateičiai" paremti: po 6.00 dol.: V. L. Vasaitis (Bremerton, Wash.); **po 2.00 dol.:** J. Raulinaitis (Glendale, Calif.); **po 1.00 dol.:** K. Barzdukas, K. Grina (Chicago, Ill.)

Apmokėjo prenumeratą už "Ateities" siuntinėjimą užsienio moksleivijai: 7.00 dol.: R. Šomgaitė (Orange, N. J.).

Nauji prenumeratoriai: R. Bartkutė, R. Grigaliūnaitė, D. Markauskaitė, A. Vabalaitis (Cicero, Ill.), P. Kisielius, Jr. (Evanston, Ill.), J. Krumplys (Champaign, Ill.), L. Norkaitytė (Western Springs, Ill.), E. Razgaitienė (Far Rockaway, N. Y.), P. Stungys, Jr. (Euclid, Ohio), A. Tijūnėlis (Chicago, Ill.).

Už garbės prenumeratas, aukas ir naujas prenumeratas nuoširdžiai dėkoja "Ateities" administracija.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Juozas Eretas. IŠEIVIJOS KLAUSIMAIS. Anksčiau spaudoj pasirodžiusios paskaitos: Tremtis — prakeikimas ar uždavinys, Tremties lietuvis idėjų sūkuryje, Mažosios tautos bei valstybės ir jų reikšmė Europai. Išleido Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija. Roma 1974, 54 psl.

Juozas Eretas. DVI GENERACIJOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS KULTŪROS TARNYBOJE. Nuo "Tėvynės Sargo" įsteigimo (1896) iki "Naujosios Romuvos" įkūrimo (1931). Sociologinė studija. Atspaudas iš Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos "Suvažiavimo Darbų" VII tomo, 3-54 psl.

MEDICINA. Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos žurnalas. 1974 m. Nr. 2 (47). Vyr. red. K. Pemkus, M. D. Adm. L. Dargienė. Sumaniai redaguojamas žurnalas su mediciniškais straipsniais ir plačia gydytojų veikla.

ALp(LKA)1786
1975, Nr.2

90,725,301